

**การเกณฑ์ทหารกับการทรมาน และการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์
ในประเทศไทย: บทวิเคราะห์จากมุมมองหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า**
**Military Draft: Torture and Human Rights Violations towards
Draftees in Thailand: A Critique from a Non-Killing Global
Political Science Perspective**

ศิวัช ศรีโกทกกุล^า

เทอดศักดิ์ ไพจันทร์^บ

Siwach Sripokangkul

Therdsak Paijuntuek

^าวิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002

^บCollege of Local Administration, Khon Kaen University, 123 Khon Kaen University, Thailand 40002

^คคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ 167 ต.นาฝาย อ.เมือง จ.ชัยภูมิ 36000

^ดFaculty of Political Science Chaiyaphum Rajabhat University 167 Nafai Subdistrict,

Muang District, of Chaiyaphum Province.36000

ผู้เขียนหลัก เพล็ดติดต่อ: siwasri@kku.ac.th

Corresponding author E-mail: siwasri@kku.ac.th

บทคัดย่อ

ในขณะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการบังคับให้ชายไทยอายุ 18 ปีขึ้นไปต้องเข้าเกณฑ์ทหารเป็นประจำทุกปี หากแต่คนชั้นกลางและคนรวยก็มักจะสามารถหาทางหลบเลี่ยงด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานา พวกเขาจึงรอดพ้นจากการเกณฑ์ทหาร ดังนั้น ทหารเกณฑ์ส่วนใหญ่จึงคือคนจน ในแต่ละปีก็จะมีข่าวโศกเศร้าเกี่ยวกับการถูกซ้อมและเสียชีวิตของทหารเกณฑ์ในค่ายทหาร นับตั้งแต่ในยุคสื่อออนไลน์แพร่หลายยิ่งมีการเปิดเผยถึงภาพและวิดีโอคลิปเกี่ยวกับการทำร้ายและทรมานทหารเกณฑ์ บทความนี้จึงได้ตั้งคำถามถึงนัยถึงความรุนแรงของการเกณฑ์ทหารและปัญหาของการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์ในประเทศไทย โดยอาศัยกรอบวิเคราะห์จากหนังสือชื่อดังของ Professor Glenn D. Paige คือหนังสือ รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า บทความนี้ไม่เพียงแต่จะชี้ให้เห็นว่าการคงรักษาการเกณฑ์ทหารไว้ไม่เพียงแต่เป็นการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงต่อเพื่อนมนุษย์กันเท่านั้น วัฒนธรรมในกองทัพไทยเป็นการจำเพาะ ความรุนแรงเชิงโครงสร้าง ตลอดจน วัฒนธรรมในสังคมไทยยังมีส่วนสนับสนุนให้การเกณฑ์ทหารกลายเป็นสถาบันอีกด้วย ซึ่งเอื้อต่อการใช้ความรุนแรงต่อพวกเขา การบังคับการเกณฑ์ทหารจึงเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสังคมไทยและเป็นอุปสรรคในการทำให้สังคมไทยติดอยู่กับกับดักของความรุนแรง

คำสำคัญ: การเกณฑ์ทหาร, การละเมิดสิทธิมนุษยชน, กองทัพไทย, รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า

Abstract

While Thailand has compulsory military service for Thai men aged 18 years or over. Every year, the middle class and rich always seem to find a way around it citing numerous reasons. This way, they evade compulsory military service. The result is that in the army the poor are overrepresented. Every year there are reports of beatings and deaths among draftees and in the era of online media, photographs and videos in which draftees are injured and tortured, spread widely. This article questions the violent implication of military drafting and the problem of human rights violations of draftees in Thailand. Analysis is done in accordance with conceptual framework described in the book by Professor Glenn D. Paige: Non-killing Global Political Science. This article not only shows that retention of military drafting which is supporting violent using to humans, but that there is a specific military culture in army camps and structural violence and Thai culture are also the cornerstone which led military drafting to be firmly institutionalized that accommodates to use violence to the draftees. Mandatory military service therefore is a danger to Thai society and is a barrier that keeps Thai society in a trap of violence.

Keywords: Conscription, Human Rights Violation, Thai Military, Non-killing Global Political Science

1. บทนำ

ช่วงเดือนเมษายนในแต่ละปี สังคมไทยมักจะเผยแพร่ข่าวจำนวนมากเกี่ยวกับการเกณฑ์ทหาร ไม่ว่าจะเป็นภาพของดารานักแสดงเข้ามารายงานตัว ภาพของสาวประเภทสองเข้ามาขอตรวจการเกณฑ์ทหาร ตลอดจนภาพของการจับใบดำใบแดง ซึ่งหากพวกเขาจับได้ใบแดง พวกเขาต้องเป็นทหารเป็นเวลาสองปี อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าอย่างไรก็ตาม ข่าวจำนวนมากที่เกิดขึ้นแทบทุกปีคือการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการทรมาน การลงโทษ การทำร้าย การสร้างความอับอาย และการใช้แรงงานเยี่ยงทาส ซึ่งทหารเกณฑ์หลายรายต้องเสียชีวิตในค่ายทหาร บทความนี้จึงจะพิจารณานัยของการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย และกล่าวถึงปัญหาในวิถีคิดเรื่องการเกณฑ์ทหารผ่านกรอบ

วิเคราะห์จากหนังสือชื่อดังของ Professor Glenn D. Paige คือหนังสือ *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า* (Nonkilling Global Political Science)

บทความนี้จะเริ่มต้นด้วยการกล่าวถึงภาพรวมการเกณฑ์ทหาร ก่อนที่จะกล่าวถึงพัฒนาการการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย ข้อเสียของการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย โดยเฉพาะผ่านมุมมองการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน ปัญหาของการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย จากนั้น จะวิเคราะห์การเกณฑ์ทหารผ่านกรอบหนังสือ *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า* และปิดท้ายด้วยข้อเสนอแนะการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย

2. การเกณฑ์ทหาร

การเกณฑ์ทหารถือเป็นรูปแบบใหม่ของการบังคับใช้แรงงานที่มีต่อมวลชนขนาดใหญ่ในรัฐชาติสมัยใหม่ การเกณฑ์ทหารในรัฐชาติสมัยใหม่ต่างจากการสู้รบแบบเดิม เช่น การกวาดต้อนเชลยสงครามไปทำหน้าที่อกรบ หรือ การระดมไพร่พลไปรบ หรือ การนำทหารรับจ้างไปรบ ฯลฯ เพราะการเกณฑ์ทหารสัมพันธ์กับการรวมศูนย์กลางอำนาจไว้ที่รัฐส่วนกลางอย่างเคร่งครัด ภายใต้การเกิดรัฐชาติ (nation-state) ได้ก่อให้เกิดแนวคิดความเป็นพลเมือง (citizenship) ขึ้นในเวลาเดียวกัน ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองอยู่ภายใต้ความคิดที่ว่า การเกณฑ์ทหารถือว่าเป็นหน้าที่ที่พลเมืองต้องปฏิบัติตาม เพื่อแลกมากับสิทธิของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากขึ้น¹

ต้นกำเนิดของการเกณฑ์ทหารในรัฐชาติสมัยใหม่เริ่มต้นในประเทศฝรั่งเศสภายหลังการปฏิวัติ ค.ศ. 1789 โดยประเทศฝรั่งเศสจำเป็นต้องนำขานาและช่างฝีมือที่เคยมีส่วนสำคัญในการปฏิวัติมาฝึกให้พวกเขามีความเป็นทหารอาชีพและทักษะในการรบอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษารัฐบาลหลังปฏิวัติและเพื่อทำสงครามกับประเทศออสเตรีย ปรัสเซีย และประเทศพันธมิตรอื่น ๆ การระดมมวลชนขนาดใหญ่ให้เข้ากองทัพอย่างต่อเนื่อง ทำให้ทหารของประเทศฝรั่งเศสในปี ค.ศ. 1792 ซึ่งมีจำนวน 130,000 นาย ได้พุ่งทะยานขึ้นเป็น 600,000 นายในปี 1794² อย่างไรก็ตาม ผลของการที่ฝรั่งเศสพ่ายแพ้สงครามดังกล่าวทำให้ประเทศฝรั่งเศสได้ออกคำสั่งให้ชายชาวฝรั่งเศสทุกคนต้องเป็นทหารเหมือนกันทั้งหมด โดยปราศจากข้อยกเว้นและไม่มีการกำหนดระยะเวลาตายตัว ซึ่งจากคำสั่งดังกล่าวทำให้ประชาชนเดือดร้อนจำนวนมาก ต่อมา ประเทศฝรั่งเศสได้ตรากฎหมาย Jourdan 1798 เพื่อทำให้การเกณฑ์ทหารถูกทำให้เป็นสถาบันยิ่งขึ้น กฎหมายนี้มีสาระบัญญัติให้ พลเมืองฝรั่งเศสทุกคน ต้องเป็นทหารในยามสงคราม ส่วนในเวลาปกติ ให้เกณฑ์แต่เฉพาะบุคคลที่มีอายุ

1 Margaret Levi, "The Institution of Conscription," *Social Science History*, 20, 1(1996): 134.

2 William Scupham, "Friend, fellows, citizens and soldiers: The evolution of French revolution army, 1792-1799," *Primary Source* 5, 1 (2014): 24-31. Retrieve from <http://www.indiana.edu/~psource/PDF/Current%20Articles/Fall2014/4%20Scupham%20Fall%2014.pdf>

ระหว่าง 20-25 ปีเท่านั้น³ เพราะระบบการเกณฑ์ทหารนี้เอง ทำให้ประเทศฝรั่งเศสมีทหารในขณะนั้นนับล้านนาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสร้างชาติมหาอำนาจด้วยการสร้างกองกำลังทางทหาร จากนั้น ระบบการเกณฑ์ทหารได้แพร่ขยายใน ปรุสเซียภายใต้กษัตริย์ Friedrich Wilhelm ที่ 3 ในปี 1814 ได้ออกกฎหมายเกณฑ์ผู้ชายทุกคนอย่างไม่มีเงื่อนไขให้มาเป็นทหาร หลังจากนั้นการเกณฑ์ทหารก็ขยายไปยังประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคยุโรปและภูมิภาคอื่น ๆ ทั่วโลก ทั้งนี้ ในช่วงสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง ครั้งที่สอง และ ช่วงสงครามเย็น การเกณฑ์ทหารถือว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในประเทศต่าง ๆ แต่ทว่าภายหลังกยุคสงครามเย็น ประเทศจำนวนมากได้ยกเลิกการเกณฑ์ทหาร โดยอาศัยระบบสมัครทหารแบบสมัครใจแทน (volunteer system)⁴ นักวิชาการบางส่วนให้เหตุผลถึงข้อดีของการเกณฑ์ทหารว่า การเกณฑ์ทหารเป็นประชาธิปไตยอย่างสำคัญ เพราะผู้ชายทุกคนต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายที่ต้องถูกเรียกให้ไปรบ⁵ นอกจากนี้ การเกณฑ์ทหารยังสัมพันธ์กับความเป็นพลเมืองที่ได้ผนวกสิทธิและหน้าที่บังคับ (obligation) ให้ประชาชนที่มีต่อรัฐ การเกณฑ์ทหารมิใช่เป็นเรื่องความสำคัญต่อกองทัพเท่านั้น แต่ยังเป็นการแสดงออกถึงความรักชาติ ซึ่งคุณลักษณะนี้สำคัญต่อการอยู่รอดของชาติ การเกณฑ์ทหารยังเป็นการวัดระดับความสามารถการบริหารของรัฐ (administrative capabilities) ในการคัดคน ฝึกฝน และจัดสรรวัสดุอาวุธจำเป็นให้⁶ กระนั้นก็ตาม การเกณฑ์ทหารก็เผชิญกับความอ่อนแอต่อหลักการเสรีนิยมนับตั้งแต่ความคิดของโทมัส ฮอบส์ จอห์น ล็อก ฯลฯ เรื่อยมาในแง่ทฤษฎีสัญญาประชาคมที่ว่า พลเมืองจำเป็นต้องสละซึ่งสิทธิเสรีภาพบางประการเพื่อแลกมาด้วยการปกป้องคุ้มครองชีวิตและทรัพย์สินจากรัฐ แต่การเกณฑ์ทหารทำในสิ่งตรงข้าม เพราะเป็นการเรียกร้องให้พลเมืองต้องพร้อมเสียสละชีวิตเพื่อรัฐ⁷ เนื้อหาถัดไปผู้เขียนจะกล่าวถึงพัฒนาการการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย

3. พัฒนาการการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย

พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร ร.ศ. 124 (พ.ศ. 2448) ถือว่าเป็นกฎหมายการเกณฑ์ทหารที่เกิดขึ้นฉบับแรกในสังคมไทย โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ทหารจำนวนมากพอประจำการและมีการ

3 จารุพล พงษ์สุริยา, พันตรี, “มาตรการในการแก้ไขการเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติราชการทหารพ.ศ.2497,” วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546, หน้า 20.

4 Panu Poutvaara and Andreas Wagener, *The Political Economy of Conscription* [online], 2009. Retrieve from <https://pdfs.semanticscholar.org/feb9/e7c857868f1c561adc8574c4ec11f52d9983.pdf>

5 ต้นฉบับภาษาอังกฤษคือ “conscription is essentially democratic because every male (in theory, although rarely in practice) is liable to be called on to fight” โปรดดู James J. Sheehan, “The Future of Conscription: Some Comparative Reflections,” *Daedalus* 140, (2011): 113.

6 Ibid.

7 Margaret Levi, “The Institution of Conscription,”: 134.

ฝึกหัดระเบียบวินัยตามแบบอย่างกองทัพของประเทศตะวันตก พระราชบัญญัติฉบับนี้นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงวิธีกุมกำลังคนครั้งยิ่งใหญ่ในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลมาจากการยกเลิกระบบไพร่-ทาส กล่าวคือ แต่เดิมประชาชนจะขึ้นต่อรัฐบ้างหรือต่อมูลนายบ้าง แต่พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหารเป็นการนำคนทั้งหมดมาขึ้นโดยตรงต่อกษัตริย์ ทุกคนกลายเป็นคนที่สามารถทำอะไรก็ได้ตามสถานะและความสามารถของตนเอง หากเป็นชายต้องเข้ารับการเกณฑ์ทหาร โดยมีการกำหนดระยะเวลาประจำการ เงินเดือนและช้อยกเว้นของผู้ที่ไม่ต้องถูกเกณฑ์ไว้ให้⁸

อนึ่ง การรับราชการทหารตามพระราชบัญญัติข้างต้นได้รับการยกเว้นการรับราชการมากมายให้แก่เชื้อเจ้าและ ธรรมเนียม ๆ ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 6 ได้ทรงประกาศใช้พระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2460 ขึ้นมาแทน พระองค์มีดำริว่า พระราชบัญญัติฉบับก่อนมีช้อยกเว้นมากเกินไป และ พลเมืองชายจำนวนมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ควรได้รับการเข้ารับการฝึกทหาร ต่อมา ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2475 เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อความให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์หลังเปลี่ยนแปลงการปกครองจากสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบการปกครองประชาธิปไตย และต่อมามีการตราพระราชบัญญัติลักษณะเกณฑ์ทหาร พ.ศ. 2479 เพื่อวางหลักการเกี่ยวกับการรับราชการทหารให้มีความทันสมัยขึ้น

พระราชบัญญัติฉบับต่อมาที่ยังคงถูกใช้ถึงปัจจุบันคือ พระราชบัญญัติรับราชการทหารกองประจำการพ.ศ. 2497 โดยระบุให้ชายไทยที่มีอายุ 18 ปี ไปขึ้นทะเบียนทหารไว้ที่อำเภอ และเมื่อถึงอายุ 21 ปี จะมีหมายเรียกให้เข้ารับการตรวจ และคัดเลือกเข้าเป็นทหารเกณฑ์ โดยการตรวจร่างกายและจับสลาก ผู้ที่ได้สลากดำ ไม่ต้องเป็นทหาร ส่วนผู้ที่ถูกจับได้สลากแดง ต้องเป็นทหารสังกัดตามหน่วยที่ระบุไว้ในสลาก โดยแบ่งออกเป็น 2 ผลัด คือ ผู้ที่จับได้ผลัดแรก จะเริ่มเข้าหน่วยภายในต้นเดือนพฤษภาคม ส่วนผลัดที่สอง จะเริ่มเข้าหน่วยในต้นเดือนพฤศจิกายน โดยต้องเริ่มเข้ารับราชการเป็นระยะเวลาทั้งหมด 2 ปี เงื่อนไขดังกล่าวยกเว้นให้กับบุคคลบางประเภทที่ไม่ต้องถูกเกณฑ์ทหาร เช่น พระภิกษุ ในกรณีที่เจ็บป่วย 9 นักศึกษาวิชาทหาร (ร.ด.) หรือผู้ที่ฝึกทหารมาเป็นระยะเวลาสามปีในระหว่างเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ที่พิการทุพพลภาพ และผู้ที่มีร่างกายไม่สมบูรณ์ เช่น มีความสูงน้อยกว่า 146 เซนติเมตร ขนาตรงอกไม่ถึง 76 เซนติเมตร หรือ มีโรคติดต่อชนิดรุนแรง หรือ มีภาวะอ้วน หรือ มีอวัยวะผิดปกติ เช่น พิการ ตาเหล่ หูหนวก แขนขาผิดรูป หรือ มีโรคประจำตัวที่อันตราย เช่น โรคหัวใจ มะเร็ง หอบหืด เบาหวาน ไตวาย หรือ ป่วยเป็นโรคทางจิตเวช ตลอดจน ผู้เป็นกะเทย⁹ ขณะที่บางเงื่อนไขที่ทำให้ไม่ต้องรับราชการทหารเป็นเวลา

8 นันทิยา สว่างวุฒิธรรม, การควบคุมกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการจัดการเกณฑ์ทหาร (พ.ศ. 2325-2448), กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525, หน้า 293.

9 อนึ่ง ประเด็นดังกล่าวเป็นที่ถกเถียงเป็นอย่างยิ่งว่า การห้ามกะเทยเกณฑ์ทหารถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อพวก

2 ปี เช่น หากเรียนจบวุฒิปริญญาตรีและสมัครเป็นทหารเองจะใช้เวลาราชการ 6 เดือน แต่หากจับสลากได้ใบแดงจะรับราชการ 1 ปี หรือหากเรียนจบวุฒิมัธยมศึกษาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หากสมัครเป็นทหารเองจะใช้เวลาราชการ 1 ปี แต่หากจับสลากได้ใบแดงจะรับราชการ 2 ปี เป็นต้น

4. ปัญหาของการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย

แม้ไม่เคยมีการทำวิจัยอย่างเป็นระบบ แต่ข้อมูลจำนวนหนึ่งในอดีตที่ระบุไว้คล้ายคลึงกัน คือ ทหารเกณฑ์ชาวไทยจำนวนมากมักมีสถานภาพโสด มีบางส่วนที่อยากเข้ามาเป็นทหารเกณฑ์ด้วยความสมัครใจ แต่มีจำนวนไม่น้อยเช่นกันที่ต้องเข้ามาเป็นด้วยภาวะจำยอม นอกจากนี้ ทหารเกณฑ์ส่วนใหญ่เป็นคนชนบท มีการศึกษาโดยเฉลี่ยในระดับมัธยมศึกษา ประกอบอาชีพรับจ้างมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อาชีพทำนา ทำไร่ รายได้เฉลี่ยของคนในครอบครัวอยู่ในต่ำปานกลางจนถึงต่ำ¹⁰ อย่างไรก็ตาม หากเป็นคนที่มีฐานะแม้ไม่ได้ผ่านนักศึกษาวิชาทหาร (ร.ด.) มากก็ตาม พวกเขามีรูปแบบการหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ทหารได้หลายรูปแบบ เช่น พวกเขาสามารถย้ายชื่อตนเองชั่วคราวไปอยู่ในทะเบียนบ้านในอำเภอที่มีคนสมัครทหารเต็มแล้ว ผ่านกระบวนการจ่ายเงินใต้โต๊ะ หรือนำปัญหาสุขภาพเข้ามาแสดงต่อเจ้าหน้าที่ทหาร ไม่ว่าจะปัญหานั้นจะเป็นจริงหรือไม่ก็ตาม เป็นต้น¹¹ แต่ที่กล่าวเช่นนี้มีได้หมายความว่า ทุกคนควรถูกเกณฑ์ทหารหรือประเทศไทยยังควรจะต้องเกณฑ์ทหารเอาไว้

ไม่เพียงเท่านั้น ในแต่ละปีมักจะมีการนำภาพของสาวประเภทสองขณะที่ไปรายงานตัวมาลงสื่อ โดยมีการล้อเลียนต่าง ๆ นานาต่อพวกเธอ การสร้างความบันเทิงในลักษณะนี้ยังเป็นเป็นการตอกย้ำและลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (dehumanization) ให้เหลือเป็นเพียงวัตถุและของเล่นเพียงเท่านั้น

ควรต้องย้ำว่า การเกณฑ์ทหารนำไปสู่การสูญเสียงบประมาณจำนวนมาก เริ่มตั้งแต่การแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจเลือกการเกณฑ์ทหารเข้าประจำการทั่วประเทศแต่ละปีไม่น้อยกว่า 50 ล้าน

เขาหรือไม่ เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่อนุญาตให้กะเทยแปลงเพศเข้าเป็นบุคลากรในกองทัพรวมถึงสามารถไล่ออกพวกเขาได้ในกรณีที่ยังปฏิบัติงานอยู่ เนื่องด้วยเหตุผลว่า พวกเขามีความผิดปกติทางความต้องการทางเพศ (psychosexual disorders) พิจารณาแง่มุมนี้ใน Gary J. Gate and Jody L. Herman, **Transgender military service in the United State** [online], 2014. Retrieve from <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/Transgender-Military-Service-May-2014.pdf>

10 ไกรสุทธินันท์ วงษ์อำนวย, “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการเกณฑ์ทหารของทหารกองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารกองประจำการสังกัดหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น,” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาการพัฒนาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2541, หน้า 4.

11 จารุพล พงษ์สุริยา, พันตรี, “มาตรการในการแก้ไขการเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติราชการทหารพ.ศ. 2497,” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546, หน้า 5.

บาท¹² นอกจากนี้ ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา รัฐต้องเสียเงินกับค่าตอบแทนทหารเกณฑ์เฉลี่ยที่ปีละหนึ่งหมื่นล้านบาท ซึ่งถือว่าเป็นเงินมหาศาลเลยทีเดียว พิจารณาตารางดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนทหารเกณฑ์และประมาณการงบประมาณ

ปี พ.ศ.	จำนวนทหารเกณฑ์ (คน)	ประมาณการงบประมาณ (บาท)
2550	81,701	7,843,296,000
2551	85,760	8,232,960,000
2552	87,041	8,355,936,000
2553	87,452	8,395,392,000
2554	97,208	9,331,968,000
2555	103,555	9,941,280,000
2556	94,480	9,070,080,000
2557	100,865	9,683,040,000
2558	99,373	11,924,760,000
2559	101,307	12,156,840,000
2560	103,097	12,371,640,000

ที่มา: ปรับปรุงจาก จำนวนทหารเกณฑ์จาก ขนากานต์ อักษรประชาชาติ. สถิติการตรวจเลือกทหารกองเกิน. TCJ [ออนไลน์], 2557. เข้าถึงจาก <http://www.tcijthai.com/news/2014/05/watch/4294> และ “ทบ.แจ้งชายไทยเกณฑ์ทหาร 1-12 เม.ย. เผยปีนี้ต้องการ 103,097 นาย,” ไทยรัฐออนไลน์ (29 มีนาคม 2560). เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/899175> สำหรับประมาณการงบประมาณ แบ่งวิธีการคำนวณเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกก่อน พ.ศ.2558 ซึ่งเป็นช่วงก่อนมีนโยบายปรับขึ้นเงินเดือนของข้าราชการ โดยโครงสร้างเงินเดือนของพลทหารแบ่งเป็น เงินเดือน เงินเพิ่มค่าครองชีพชั่วคราว และเบี้ยเลี้ยง ในช่วงปี พ.ศ.2550-2557 โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่คนละ 8,000 บาท และตั้งแต่พ.ศ.2558-2560 โดยเฉลี่ยแล้วอยู่ที่คนละ 10,000 บาท เมื่อมาคำนวณกับจำนวนทหารเกณฑ์ที่รับแต่ละปี จึงปรากฏข้อมูลดังตารางข้างต้น โปรดดูเพิ่มเติมจาก กระทรวงการคลัง, สารบัญชั้บัญชีอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง [ออนไลน์], 2560.เข้าถึงจาก <https://www.mof.go.th/home/salary.html> และ กองสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน, สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ [ออนไลน์], 2560. เข้าถึงจาก http://www.sus-sadee.com/2017/04102017_4.pdf

ยิ่งไปกว่านั้น ในแต่ละปีมักจะพบข่าวการละเมิดสิทธิมนุษยชนทหารเกณฑ์สม่ำเสมอ พิจารณาเฉพาะการถูกรทรมานนำไปสู่ความตายในรอบทศวรรษที่ผ่านมาที่ปรากฏเป็นข่าวจำนวนถึง 9 ราย พิจารณาตารางดังนี้

12 เรื่องเดียวกัน, หน้า 118.

ตารางที่ 2 การเสียชีวิตของทหารเกณฑ์ และนายทหารในระดับอื่นๆ เรียงตามปี พ.ศ.

วันเดือนปีที่เสียชีวิต	ผู้เสียชีวิต	สาเหตุการเสียชีวิต
14-15 เมษายน พ.ศ. 2552	พลทหารอภินพ เครือสุข	ที่บ้านพักแม่ทัพภาค 1 ผลชันสูตรระบุเสียชีวิตเพราะ “กะโหลกแตก” ผลการสอบสวนระบุตายเพราะอุบัติเหตุ
5 มิถุนายน พ.ศ.2554	พลทหารวิเชียร เผือกสม	ถูกซ้อมทรมาน โดยนายทหารยศร้อยโท พร้อมพวกรวม 10 คน
29 มกราคม พ.ศ. 2557	พลทหารสมชาย ศรีเอื้องดอย	ผลการชันสูตรระบุ เสียชีวิตเพราะติดเชื้อไขหวัดนก ญาติเข้าใจเพราะก่อนตาย ผู้ตายระบุว่าถูกทหาร 3 นาย ลงโทษด้วยการใช้ปืนคลุ้มศิระชะ ใช้อาวุธตีที่ศีรษะ แผ่นหลัง หน้าอก จำนวน 20 ครั้ง
6 มิถุนายน พ.ศ.2558	ร.ต.सनาน ทองดินอก	เสียชีวิตระหว่างฝึก โดยถูกบังคับให้ว่ายน้ำเกินกำลังความสามารถที่ร่างกายจะทนได้ โดยให้ฝึกว่ายน้ำไป-กลับภายในสระว่ายน้ำโดยไม่มีการหยุดพักหลายสิบบรอบและเป็นเวลานาน จนเป็นเหตุให้จมลงไปใต้น้ำสระเป็นเวลานานจนขาดอากาศหายใจ
21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2559	สิบโทกิตติกร สุธีพันธุ์	ผลการชันสูตร และการไตสวนการตายระบุเหตุและพฤติการณ์ที่ตายคือมีการบาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรงร่วมกับกระเพาะอาหารแตก เนื่องจากถูกทำร้ายร่างกายขณะถูกคุมขัง โดยพลทหาร 4 นาย
4 เมษายน พ.ศ. 2559	พลทหารทรงธรรม หมุดหมัด	ตายเพราะถูกซ้อมทรมานโดยนายทหารยศร้อยตรี พร้อมกับพวกรวม 5 คน
22 มิถุนายน พ.ศ.2559	สิบโทปัญญา เงินเหรียญ	ถูกร้อยเอกสั่งทำโทษให้วิ่งรอบสนามกลางแดดเสียชีวิตเพราะเป็นลมแดด
1 เมษายน พ.ศ.2560	พลทหารยุทธกนิษฐ์ บุญเนียม	คาดว่าถูกซ้อมทรมานจนเสียชีวิต ภายหลังจากถูกสั่งขังคุกทหาร

วันเดือนปีที่เสียชีวิต	ผู้เสียชีวิต	สาเหตุการเสียชีวิต
20 สิงหาคม พ.ศ.2560	พลทหารนภดล วรกิจพันธ์	ถูกลงโทษทางวินัย มีเลือดออกทางจมูกและปาก โดยแพทย์ให้ความเห็นว่าถูกกระแทกอย่างรุนแรง

ที่มา: ปรับปรุงจาก ทวีศักดิ์ เกิดโกคา, ศพสุดท้ายอีกกี่ครั้ง?: รวมกรณีซ้อมทรมาน-ตายแปลกในค่าย คุณ บ้านพักนายทหาร [ออนไลน์], 2560. ค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2017/04/70894> และ “พลทหารเพลิงกลับบ้านขอไปนอน พบอีกที่เลือดออกปากดับคาเตียง แม่เชื่อถูกซ้อมโหด,” ข่าวสดออนไลน์ (20 สิงหาคม 2560), เข้าถึงจาก https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_480075

รายละเอียดข้างต้นยังเต็มไปด้วยความคลุมเครือมากกว่านั้น เช่น ในกรณีการตายของพลทหาร อภิสิทธิ์ เครือสุข ซึ่งเสียชีวิตในช่วงการชุมนุมทางการเมืองของคนเสื้อแดงในปี 2552 และเสียชีวิตในค่ายทหาร รายละเอียดถูกเชื่อได้ว่าเขาถูกซ้อมทรมานในบ้านนายทหารแห่งหนึ่ง ระหว่างวันที่ 14-15 เมษายน พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นบ้านหลังเดียวกับที่ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น และสุเทพ เทือกสุบรรณ อดีตรองนายกรัฐมนตรี ฝ่ายความมั่นคงได้เข้าไปพักเมื่อวันที่ 12-13 เมษายนปีเดียวกัน ญาติพี่น้องของเขาเชื่อว่าที่เขาถูกทุบตีด้วยของแข็งจนกะโหลกศีรษะแตก เพราะเขาส่งข้อความผ่านมือถือนำความลับว่า มีนายกรัฐมนตรีมาพักให้ผู้อื่นทราบ แม่เขาเล่าว่า มีทหารโทรศัพท์มาแจ้งว่าบุตรชายเสียชีวิตแล้ว จะส่งศพไปยังบ้านเกิดที่ จังหวัดเลย พร้อมกับกำชับว่า “ให้รีบเผาศพโดยเร็ว” โดยทางทหารให้เงินช่วยเหลือจำนวน 17,500 บาท ขณะที่กรณีสิบโท กิตติกร สุธิพันธ์ ถูกซ้อมจนมีอาการกระเพาะแตก และบาดเจ็บที่ศีรษะอย่างรุนแรง แต่ถูกจัดฉากการเสียชีวิตว่า เป็นผลมาจากอากาศหนาวทำให้ตาย ขณะที่ข่าวโด่งดังในช่วงหลายปีที่ผ่านมาคือการเสียชีวิตของพลทหารวิเชียร เผือกสม ซึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาโท ที่ถูกซ้อมทรมานเสียชีวิตระหว่างการเกณฑ์ทหารในปี 2554 จากนั้น นริศราวัลล์ แก้วนพรัตน์ ผู้เป็นหลานสาวได้ออกมาต่อสู้เพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้พลทหารวิเชียรในรอบหลายปีที่ผ่านมา เธอเล่าว่า เธอถูกข่มขู่บ่อยครั้ง โดยในช่วงแรกแรกที่ออกมาเรียกร้องความเป็นธรรมให้กับน้ำชาย มีคนส่งกระสุนปืนบรรจุอยู่ในซองรูปมาให้ที่หน้าบ้าน เคยมีคนเข้ามาในหมู่บ้านแล้วถามว่าบ้านของพลทหารวิเชียรอยู่ตรงไหน และยังมีรถที่ทหารเคยขับมาที่งานศพของน้ำชายเธอขับตามรถของเธอด้วย ส่วนกรณีของพลทหารสมชาย ศรีเอื้องดอย ซึ่งถูกลงโทษด้วยการใช้ปืนคลุมศีรษะ ใช้อาวุธตีที่ศีรษะ แผ่นหลัง หน้าอก จำนวน 20 ครั้ง จนเขามีอาการไอ เจ็บคอ มีอาการเหนื่อย หอบ และเหงื่อแตก และเสียชีวิตในวันต่อมา แต่มีการกล่าวว่าเขาเสียชีวิตว่าเป็นเพราะไข้หวัดนก¹³ ขณะที่คำพูดสุดท้ายของพลทหารยุทธภินันท์ บุญนิยม ที่เสียชีวิตที่ค่ายทหารในจังหวัดสุราษฎร์ธานีในปี 2560 ที่โทรหาคุณ

13 ทวีศักดิ์ เกิดโกคา, ศพสุดท้ายอีกกี่ครั้ง?: รวมกรณีซ้อมทรมาน-ตายแปลกในค่าย คุณ บ้านพักนายทหาร [ออนไลน์], 2560. เข้าถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2017/04/70894>

แม่ภายหลังถูกข้อมในค้ายทหารคือ “แม่ ผมถูกข้อม ผมเจ็บมากเลย”¹⁴ เป็นต้น

หากเรื่องราวข้างต้นคือข่าวของการเสียชีวิต ยังปรากฏข่าวการข้อมทหารเกณฑ์อีกจำนวนมาก เช่น ในปี 2558 พลทหารเอก พลทองวิจิตร เล่าว่า ตนเองเป็นทหารประจำการอยู่ที่ศูนย์การฝึกทหารใหม่สัสดีหีบ จังหวัดชลบุรี ก่อนที่ผู้บังคับบัญชาจะส่งตัวมาช่วยทำงานให้กับนายทหารนอกราชการ ที่บ้านพักจังหวัดนครปฐม ถูกมอบหมายให้ทำงานไม้ ซึ่งเป็นงานที่ไม่มีความชำนาญ กระทั่งถูกนายทหารนอกราชการเจ้าของบ้าน นำโซ่มาผูกเอวล่ามกับยางล้อรถยนต์ ทำให้ได้รับความทรมานทั้งทางร่างกายและจิตใจจนทนไม่ไหว ต้องหลบหนีออกมา โดยเจ้าตัวมาร้องทุกข์ที่ที่ศูนย์บริการประชาชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีพร้อมกับล้อรถที่ถูกล่ามโซ่ไว้ที่ขาตนเอง¹⁵ หรือในปี 2560 พลทหารณัฐพันธ์ ชูฉ่ำ ทหารเกณฑ์ ประจำการกองพันทหารปืนใหญ่ที่ 4 ค่ายจिरประวัตติ จังหวัดนครสวรรค์ ถูกส่งลงโทษด้วยวิธีการให้ฟุ้งหลัง จำนวน 400 ครั้ง แต่ขณะนั้นเขาขาหักและใส่เหล็กตามไว้ จึงทำไม่ได้ แต่ผู้บัญชาการไม่สนใจสั่งให้เขาทำต่อ ปรากฏว่า เขาเจ็บจนเดินไม่ได้และถูกส่งตัวไปที่โรงพยาบาลค่ายจिरประวัตติ ซึ่งแพทย์ระบุว่า เหล็กตามขาหักและกระดูกต้นขาขวาหัก ต้องผ่าตัดต่อกระดูกและตามเหล็กใหม่¹⁶ ไม่เพียงเท่านั้น ปัจจุบันยังมีการเผยแพร่คลิปวิดีโอแอบถ่ายการถูกทำร้ายในแต่ละปีจำนวนหลายกรณีผ่านสื่อออนไลน์ เช่น พลทหารปรัชญา วัฒนสนธิ ภาพปรากฏในคลิปวิดีโอว่า เขาถูกใช้ไม้พาดและยกเท้าถีบใส่หลายครั้ง จนพ่อของพลทหารปรัชญา ซึ่งเป็นทหารเช่นกัน ระบายความในใจว่า “ตนเป็นทหารอาชีพ การทำโทษลักษณะเช่นนี้ไม่มี จะไม่มีการถูกเนื้อตัว ไม้ตี ใช้เท้าถีบ คักดีศรีความเป็นมนุษย์ต้องมีทุกคน สุข สุข แมว ยังมี พ.ร.บ.คุ้มครอง”¹⁷ ตลอดจนมีข่าวเรื่องการสร้างความอับอายทางเพศจำนวนมาก ดังเรื่องเล่าของพลทหารคนหนึ่งว่ามี การสั่งให้ทหารใหม่ส่งตัวแทนในแต่ละหมู่ออกมาสำเร็จความใคร่แข่งกัน เขายังเล่าอีกว่าในรุ่นเขามีบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอยู่ 3 คน ซึ่งบางครั้ง 3 คนนั้นก็ถูกสั่งให้ออกไปสำเร็จความใคร่แข่งกัน¹⁸ เป็นต้น

นอกจากนี้ เป็นที่รู้กันดีในสังคมไทยว่าพลทหารในค่ายต่าง ๆ จะทำการฝึกทหารในระยะ

14 “แม่เผยคำพูดสุดท้าย พลทหารตายในค่ายที่สุราษฎร์ฯ ‘ผมถูกข้อม ผมเจ็บมาก,’” **ไทยรัฐออนไลน์**, (2 เมษายน 2560), เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/902682>

15 “เรื่องยังเสียบ กรณีล่ามโซ่พลทหาร! ต้นสังกัดอยู่ระหว่างสอบสวน,” **ไทยรัฐออนไลน์**, (21 สิงหาคม 2558), เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/519892>

16 “แม่ทหารเกณฑ์’ พาลูกร้อง ‘บ๊วกตู’ เหตุถูกส่งลงโทษจนเจ็บขาหัก,” **ไทยรัฐออนไลน์** (28 เมษายน 2560), เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/925685>

17 “ร้อยตรี’ พ่อทหารในคลิป รั้งไม้ได้ถูกข้อม เสียดใจคนทำรับผิดชอบ,” **ไทยรัฐออนไลน์**. (19 พฤศจิกายน 2559), เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/787992>

18 ทวีศักดิ์ เกิดโสภา, **คุยกับ 4 ทหารเกณฑ์ เมื่อหน้าที่หลักรั้วของชาติ คือการตัดหญ้า** [ออนไลน์], 2558. เข้าถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2015/08/61005>

สามเดือนแรก จากนั้นจะถูกส่งตัวไปยังหน่วยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรบ บางคนถูกส่งตัวไปรับใช้บ้าน
ของเจ้านาย ไม่ว่าจะเป็นทหารในราชการหรือนอกราชการแล้วก็ตาม งานหนักที่ต้องทำคือ ตัดหญ้า
ซักผ้า ฝ้ายบ้าน ไปตลาด ขั้บรด คอยหิ้วของให้ภรรยาเจ้านาย เป็นต้น พลทหารคนหนึ่งเล่าว่า “ตอน
เราเป็นทหารเกณฑ์ก็ได้รับการปลูกฝังอยู่ทุกวันว่า เราคือคนที่ทำเพื่อชาติ เราต้องรักชาติ แต่สิ่งที่
เราเจออยู่ทุกวันคืออะไร การตัดหญ้า ตัดต้นไม้ กวาดบ้านนาย ทำถนน เราก็งง เฮ้ย! ทุกวันนี้เราไม่
ได้ทำเพื่อประเทศชาติวะ” แน่แน่นอนว่าการกระทำเช่นนี้คือการทุจริตคอร์รัปชั่นของกองทัพ ขณะที่
พลเอกอุดมเดช สีสิบตราบ อดีตผู้บัญชาการทหารบกและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงกลาโหมได้กล่าว
ในปี 2558 ว่า อย่าเรียกว่าทหารรับใช้ แต่ “ให้เรียกว่าทหารบริการแทนทหารรับใช้” และให้เหตุผล
เสริมถึงการไปใช้ชีวิตในบ้านเจ้านายว่า “การอยู่กับผู้ใหญ่จะได้รับความรู้และมุมมองต่าง ๆ ที่นำไป
ใช้ประโยชน์หลังจากปลดประจำการ”¹⁹ อย่างไรก็ตาม ความหมายของทหารบริการหรือทหารรับ
ใช้ในที่นี่แทบจะไม่ต่างกัน การทุจริตยังปรากฏในรูปแบบของการให้เงินเดือนตนเองแก่เจ้านาย โดย
เฉพาะสำหรับคนที่เข้าเป็นทหาร 6 เดือน จะต้องทำการฝึก 3 เดือนแรก ส่วน 3 เดือนหลังพวกเขา
จำนวนหนึ่งได้รับการอนุญาตให้กลับบ้าน แต่ต้องมีการลงนามยินยอมให้เงินเดือนจำนวน 9,000
บาทของตนเองให้เป็นของผู้อื่นได้ เช่น กรณีของพลทหารคนหนึ่งเล่าว่า “จริงๆ แล้วเราก็ควรจะอยู่
6 เดือน แต่พออยู่ไปสักพักผู้กองเขาก็เรียกคนที่อยู่ 6 เดือนเข้ามาพบ แล้วก็บอกว่าเดี๋ยวจะให้พวก
เอ็ง กลับบ้านก่อน คือหลังจากฝึกหนัก 2 เดือนเราไม่ต้องมากรมทหารอีกเลย มากี่แค่มาก็เซ็นชื่อเฉย
ๆ ด้วยวิธีการนี้ผู้กองเขาก็จะเก็บเงินเดือนของพวกเรา ที่จะฝากเข้าธนาคารทหารไทยเดือนละ 9 พัน
ก็คือเอาบัตรเอทีเอ็มเราไปเลย”²⁰

การเกณฑ์ทหารยังนำไปสู่การสร้างสภาวะความเครียดให้แก่คนจำนวนมาก พิจารณาเพียง
เฉพาะเหตุการณ์ล่าสุดในปี 2560 ได้ปรากฏข่าวถึงพลทหารจอมพล แก้วมา อายุ 21 ปี สังกัดค่าย
กาวิละ จังหวัดเชียงใหม่ มีอาการซึมเศร้าและได้นำเอาปืนเอ็ม 16 ซึ่งเป็นอาวุธประจำกาย จ่อเข้าไป
ในปากตัวเอง เสียชีวิตทันที²¹ อนึ่ง ก่อนหน้านั้นเคยมีงานวิจัยเกี่ยวกับภาวะสุขภาพจิตทหารใหม่
พบว่า การเปลี่ยนสถานภาพจากชีวิตพลเรือนไปเป็นทหารเกณฑ์ทำให้ทหารเกณฑ์จำนวนมากเกิด
ปัญหาสุขภาพจิตตามมา เช่น โรคจิตเภท โรคซึมเศร้า และปัญหาการปรับตัว พิจารณาจากสถิติ
ระหว่างปี 2550-2553 ของกองสุขภาพจิต โรงพยาบาลอาภากรเกียรติวงศ์ ฐานทัพเรือสัตหีบ
พบว่า ในแต่ละปียังคงมีทหารเกณฑ์เข้าสู่บริการบำบัดรักษาโรคทางจิตเวชอย่างต่อเนื่อง คือ

19 “รมช.กลาโหมให้เรียกทหารบริการแทนทหารรับใช้ ย้ำอยู่กับผู้ใหญ่ได้ความรู้,” มติชนออนไลน์, (24 สิงหาคม 2558), เข้าถึงจาก <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1440414558>

20 ทวีศักดิ์ เกิดโสภา, **คุยกับ 4 ทหารเกณฑ์ เมื่อน้ำที่หลักรั้วของชาติ คือการตัดหญ้า** [ออนไลน์], 2558. เข้า
ถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2015/08/61005>

21 “สลดพลทหารเครียด ซึมเศร้ายิงตัวตายคาด่านตรวจ,” เดลินิวส์, (11 เมษายน 2560). เข้าถึงจาก <https://www.dailynews.co.th /regional/240499>

มีจำนวน 49 คน 76 คน 59 คน และ 58 คน ตามลำดับ แม้บางรายอาจมีประวัติเจ็บป่วยทางด้านจิตใจมาก่อนเกณฑ์ทหาร แต่มีจำนวนไม่น้อยเลยที่มีปัญหาทางจิตใจในช่วงระยะเวลาสามเดือนแรกของการฝึกวิชาทหาร²²

ข้อมูลข้างต้นคือตัวอย่างปัญหาการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย ซึ่งปรากฏข่าวของทั้งการละเมิดสิทธิมนุษยชน การเสียชีวิต การซ้อมทรมาน ตลอดจน การนำทหารเกณฑ์ไปปรับใช้ตามบ้านของนายทหารและการรับเงินเดือนของทหารเกณฑ์ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในรูปแบบของการทุจริตคอร์รัปชั่น ตลอดจน ปัญหาสุขภาพจิตของทหารเกณฑ์

อย่างไรก็ตาม หากมีการกล่าวว่า ในเมื่อคนไทยจำนวนหนึ่งมีความนิยมในการเป็นทหาร ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการสร้างภาพยนตร์แนวตลกเกี่ยวกับทหารเกณฑ์จำนวนหลายเรื่อง หรือการนำเอาประสบการณ์ของดาราที่เคยเกณฑ์ทหารมาผลิตซ้ำเผยแพร่ หรือ การสร้างเพจนิยมทหารหล่อจำนวนมากในโลกออนไลน์ หรือแม้แต่การที่ผู้มีชื่อเสียงจำนวนหนึ่งออกมาตำหนิผู้ที่ไม่อยากเกณฑ์ทหาร ฯลฯ ปรากฏการณ์เช่นนี้จะอธิบายได้อย่างไร ควรต้องย้ำว่า ความอยากเป็นทหารเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นสิทธิและเสรีภาพ ผู้ที่อยากเป็นสามารถสมัครเป็นโดยสมัครใจได้ ซึ่งข้อสรุปตรงนี้เข้ากันได้ดีกับข้อเสนอของบทความนี้ตั้งที่จะกล่าวต่อไป แต่ทว่าการบังคับให้ทุกคนต้องเกณฑ์ทหารไม่สามารถอ้างได้ว่า ไม่ได้เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ เนื้อหาต่อไปผู้เขียนจะพิจารณาปัญหาของการเกณฑ์ทหารโดยจะนำหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่ามาร่วมสนทนา

5. การเกณฑ์ทหารกับรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า

ครั้งหนึ่ง Stephen M. Younger นักวิทยาศาสตร์ชื่อดังได้วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลประชาธิปไตยกับการลดความรุนแรง โดย Younger กล่าวว่า ไม่มีใครสนใจคิดแบบจริงจังและหาทางออกแบบต่อประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นระบบได้เท่ากับที่ Glenn D. Paige กระทำไว้ผ่านหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า คำกล่าวนี้ไม่ผิดนัก หากพิจารณาถึงคุณูปการของ Paige ในฐานะเป็นผู้บุกเบิกว่าด้วยการศึกษาการไม่ฆ่า (nonkilling studies) ในโลกวิชาการสมัยใหม่และยังเป็นผู้ก่อตั้งศูนย์สำหรับการศึกษาการไม่ฆ่าระดับโลก (Center for Global Nonkilling) ในปี 2007²³ ไม่เพียงเท่านั้น Younger ยังระบุว่า แม้ Paige เป็นนักอุดมคติ แต่ Paige เคยผ่านสมรภูมิมิสสงครามเกาหลีจึงได้เห็นพิษภัยของสงคราม ซึ่งนำไปสู่การก่อรูปความคิดและคำถามของ Paige ที่ว่า ทำไมสงคราม

22 วิเชียร ศรีภูธร, เรือตรี, “ภาวะสุขภาพจิตทหารใหม่ ตอนที่ ๑,” *นาวิกศาสตร์*, 95, 9(2555): 86-87.

23 Chaiwat Satha-Anand, *Glenn D. Paige: pioneer of nonkilling studies and peace researcher (1929-2017)* [online], 2017. Retrieve from <http://nonkilling.org/center/2017/01/23/glenn-d-paige-1929-2017/>

จึงกลายเป็นสถาบันทางสังคมที่ผู้คนทั่วไปยอมรับกัน²⁴ นอกจากนี้ ยังมีผู้มีชื่อเสียงอีกจำนวนหนึ่ง กล่าวถึงหนังสือเล่มนี้ของ Paige เช่น Kim Dae-jung อดีตประธานาธิบดีเกาหลีใต้ และเคยได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพกล่าวว่า “หนังสือเล่มนี้มีคุณภาพอย่างยิ่งต่อความก้าวหน้าของสันติวิธีและสันติภาพในคริสต์ศตวรรษที่ 21 นี้” ส่วน William Smirnoff รองประธานสมาคมรัฐศาสตร์แห่งรัสเซีย และรองประธานสมาคมรัฐศาสตร์นานาชาติ ระบุว่า “ความคิดหลักในหนังสือพิเศษเล่มนี้น่าจะรับมาใช้เป็นฐานของคุณค่าสากลเพื่อมนุษยชาติในคริสต์ศตวรรษที่ 21 และสร้างโครงการ (ทำให้คุณค่า) กลายเป็นจริง” ขณะที่ James MacGregor Burns อดีตประธานสมาคมรัฐศาสตร์อเมริกันกล่าวว่า “หนังสือเล่มนี้คงมีผู้อ่านอย่างกว้างขวาง” และ Mairead Corrigan Maguire ผู้ได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพย้ำว่า “สำหรับฉัน หนังสือเล่มนี้สร้างแรงบันดาลใจให้เป็นที่สุด”²⁵ หนึ่ง ปัจจุบันหนังสือเล่มนี้ได้รับการแปลมากกว่า 30 ภาษาทั่วโลก²⁶

Paige ได้นิยามถึงสังคมที่ปลอดจากการฆ่าว่าเป็น สังคมที่ปราศจากการฆ่าฟันมนุษย์ ปราศจากการข่มขู่คุกคามว่าจะฆ่า (threats to kill) ปราศจากอาวุธที่ออกแบบมาให้ฆ่าฟันผู้คน ปราศจากเหตุผลรองรับให้กับการฆ่า (justifications) และ ปราศจากเงื่อนไขในสังคมที่จะมุ่งรักษาหรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใดได้ด้วยการฆ่าฟันหรือข่มขู่คุกคามว่าจะฆ่า Paige เชื่อว่า สังคมดังกล่าวมีลักษณะเป็นไปได้ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น การฆ่าไม่ได้เป็นธรรมชาติของมนุษย์ รวมถึงรากฐานของจิตวิญญาณจากศาสนาต่าง ๆ มีคำสอนร่วมกันถึงการงดเว้นการฆ่า ตลอดจน จากการทดลองทางวิทยาศาสตร์จำนวนมากต่างแสดงถึงผลลัพธ์สอดคล้องกันว่าธรรมชาติของมนุษย์ไม่ได้เป็นนักฆ่า Paige ยังได้ระบุว่า หากเราสามารถคิดถึงสังคมที่ปราศจากการฆ่าได้ เราจะเห็นโฉมสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปแบบกลับตาลปัตร เพราะเราสามารถเอาเงินไปพัฒนาเศรษฐกิจ แก้ไขความยากจน พัฒนาระบบสุขภาพ ความเป็นอยู่ ฯลฯ มากกว่านำเงินไป คิดค้น ทดลอง ผลิต ค่าขาย และใช้อาวุธ สังคมที่ปราศจากการฆ่าจึงเป็นสังคมที่ไร้อาวุธ นอกจากมีอาวุธที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์เพื่อให้เห็นว่ามนุษย์มีประวัติศาสตร์อันโหดเหี้ยมเพียงใด ทั้งนี้ Paige ย้ำว่า สังคมที่ปลอดจากการฆ่าไม่ใช่จะเป็นสังคมที่ไม่มีความแตกต่างและความขัดแย้ง แต่ต้องกุมหลักการว่า โครงสร้างและกระบวนการของสังคมที่ปลอดการฆ่าจะไม่วางอยู่บนการฆ่าฟันเพราะถือว่าไม่มีการฆ่าประเภทใดก็ตามที่ขอบธรรม²⁷

24 ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, คำนำ. ใน เกลีน ดี. เพจ. (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล), รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า. กรุงเทพฯ: คบไฟ, 2552, หน้า 5.

25 เรื่องเดียวกัน.

26 Chaiwat Satha-Anand, Glenn D. Paige: pioneer of nonkilling studies and peace researcher (1929-2017) [online], 2017. Retrieve from <http://nonkilling.org/center/2017/01/23/glenn-d-paige-1929-2017/>

27 เกลีน ดี. เพจ, (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)), รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า, 2552, หน้า 2.

Paige ได้กล่าวถึงการฆ่าและความรุนแรงไว้จำนวนมากในหนังสือ อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนจะจำกัดขอบเขตไว้ที่มุมมองการวิเคราะห์เรื่องกองทัพกับการเกณฑ์ทหารเท่านั้น Paige กล่าวว่า กองทัพเป็นหนึ่งในองค์ประกอบหลักทางการเมืองหากคิดแบบแมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) ในแง่ที่ว่า ความรุนแรงคือเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของการเมือง (The decisive means for politics is violence) ทั้งนี้ เวเบอร์เคยกล่าวว่า การใช้กำลังเป็นเรื่องพื้นฐานของรัฐทุกรัฐ และ รัฐเป็นรูปแบบของชุมชนที่มนุษย์อ้างสิทธิ์ (อย่างประสบความสำเร็จ) ในการผูกขาดการใช้ความรุนแรงทางกายภาพ ได้อย่างชอบธรรมภายในอาณาเขตเฉพาะอาณาเขตหนึ่ง²⁸ ผู้เขียนเห็นว่า หากคิดแบบรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า ปฏิเสธไม่ได้ว่า กองทัพเป็นหนึ่งในสถาบันที่ให้กำเนิดระบบคุณค่าของตนเองชุดหนึ่งและทำหน้าที่ผลิตซ้ำคุณค่าชุดนั้น ระบบคุณค่าที่ว่ามีแกนกลาง เป้าหมาย ลำดับการให้ความสำคัญ มีความคาดหวัง เหตุการณ์ และปฏิบัติการต่าง ๆ เกี่ยวกับการได้มาและการใช้อำนาจ²⁹ กองทัพเป็นสัญลักษณ์ของการใช้ความรุนแรง ประเทศที่ให้ความสำคัญกับกองทัพเป็นประเทศที่ยอมรับว่ารัฐกับความรุนแรงเป็นสิ่งควบคู่กัน หากมองในมุมมองรัฐศาสตร์ไม่ฆ่าแล้ว ควรต้องยอมรับในแง่ดีที่ว่า ในช่วงปลายศตวรรษที่ 20 มีประเทศจำนวนมากที่ยอมรับหลักเคารพในมโนธรรมของพลเมืองที่ปฏิเสธภารกิจทางทหาร (conscientious objection to military conscription)³⁰ พิจารณาเฉพาะการเกณฑ์ทหารจะพบว่า มนุษย์จำนวนมากในประวัติศาสตร์ปฏิบัติการอารยะขัดขืนเพื่อปฏิเสธเข้าร่วมกับกองทัพ แม้พวกเขาต้องแลกมาด้วยการถูกลงโทษก็ตาม งานศึกษาของ Moskos and Chambers³¹ เคยศึกษา เปรียบเทียบประวัติศาสตร์การปฏิเสธที่จะเข้าร่วมกับกองทัพที่เกิดขึ้นในประเทศระบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ผู้ปฏิเสธให้เหตุผลทางการเมืองและความคิดมนุษยธรรมเป็นหลัก ไม่ใช่เหตุผลทางศาสนาเพียงเท่านั้น แม้จะมีทหารจำนวนมากถูกเกณฑ์บังคับให้เข้าสงคราม เช่น ทหารอเมริกัน อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานว่ามีทหารราว 22,500 คน ปฏิเสธไม่ทำการฆ่าชีวิตมนุษย์ในสงครามเกาหลี ขณะที่ขบวนการต่อต้านสงครามเวียดนามก็เป็นเหตุให้จำนวนทหารอเมริกันผู้ปฏิเสธไม่ทำการฆ่าที่วี่สูงขึ้นอย่างไม่เคยมีมาก่อน เฉพาะในปี 1972 มีผู้แจ้งความจำนงว่าจะไม่ทำการฆ่าเป็นจำนวนสูงกว่าคนที่ไม่ได้แจ้ง ส่วนผู้คัดค้านสงครามเวียดนามส่วนอื่นก็ต่อต้านการขึ้นทะเบียนทหาร ยอมถูกจับ หรือไม่ก็อพยพหลบหนี เพื่อแลกกับอภิสรรภาพจากการถูกบังคับเกณฑ์ทหาร³² หลังจากนั้น ประเทศสหรัฐฯ จึงได้ประกาศยกเลิกการเกณฑ์ทหารและใช้ระบบสมัครทหารโดยสมัครใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นผลมาจากความตกต่ำของกองทัพอเมริกันใน

28 Max Weber, *Politics as a vocation*. Philadelphia: Fortress Press, 1965, p.78.

29 เจมส์ เอ. รอบินสัน, *ศาสตร์สู่นโยบายไม่ฆ่า* ใน เกล็น ดี. เพจ. (ซีโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)), *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า*, 2552, หน้า 23.

30 เกล็น ดี. เพจ, (ซีโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)), *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า*, หน้า 55.

31 เรื่องเดียวกัน., หน้า 55, 72-73.

32 เรื่องเดียวกัน., หน้า 73.

วิกฤตการณ์สงครามเวียดนาม³³

อนึ่ง ก่อนหน้านั้น อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ ที่ด้านหนึ่งเป็นนักวิทยาศาสตร์ชื่อดัง แต่อีกด้านถือเป็นนักสันติวิธีคนสำคัญเคยกล่าวว่า การเกณฑ์ทหารถือเป็นรูปแบบการใช้อำนาจรูปแบบหนึ่งในการคงระบบทาสเอาไว้ การไม่ตั้งคำถามและยอมรับถึงการเกณฑ์ทหารจะสร้างผลกระทบอันมหาศาลให้กับสังคมโลก³⁴ ขณะที่มหาตมะ คานธี กล่าวว่า ประเทศที่คิดว่าตัวเองสามารถบังคับประชาชนให้ไปร่วมสงครามได้ตามใจชอบ ย่อมไม่มีวันที่จะคิดถึงคุณค่าและความสุขของประชาชนในยามสงบ และคานธีเคยกล่าวว่า การยกเลิกการเกณฑ์ทหารจะเป็นขั้นตอนสำคัญที่สุดที่นำไปสู่การที่ประเทศต่าง ๆ จะทำการปลดอาวุธอย่างสมบูรณ์ (complete disarmament) และการเกณฑ์ทหารถือว่าเป็นภัยอันตรายอย่างใหญ่หลวงต่อการสร้างสันติภาพ³⁵

หลังยุคสงครามเย็นหลายประเทศได้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่าประเทศจำนวนมากเริ่มลดการเกณฑ์ทหารมาตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สองแล้ว เช่น การเกณฑ์ทหารในประเทศเนเธอร์แลนด์ลดลงตั้งแต่ทศวรรษที่ 1950 เรื่อยมาและยกเลิกอย่างเป็นทางการในปี 1993 แม้แต่ในปัจจุบันสโลแกนของกองทัพเนเธอร์แลนด์ก็คือ “เป็นพลเรือนให้มากกว่าที่เป็นไปได้ เป็นทหารเพียงแค่ว่าจำเป็น” ส่วนประเทศเบลเยียมยกเลิกการเกณฑ์ทหารในปี 1995 ประเทศฝรั่งเศสยกเลิกในปี 1996 ตามมาด้วยประเทศสเปน อิตาลี และหลายประเทศในยุโรปตะวันออก ส่วนประเทศสวีเดนยกเลิกการเกณฑ์ทหารในปี 2010³⁶ ยังรวมถึงประเทศ เช่น อังกฤษ แคนาดา ลักเซมเบิร์ก โปรตุเกส โรมานีเย สาธารณเช็ก ประเทศแอฟริกาใต้ได้ยกเลิกแล้วเช่นกัน ฯลฯ ขณะที่บางประเทศได้วางแผนจะยกเลิกการเกณฑ์ทหารในอนาคต เช่น ประเทศรัสเซียวางแผนที่จะลดจำนวนทหารเกณฑ์พร้อมกับยกเลิกการเกณฑ์ทหารให้ได้ในช่วงทศวรรษที่ 2020 เช่นเดียวกับประเทศลิทัวเนียที่แม้ยังคงการเกณฑ์ทหารเอาไว้ แต่บุคคลมีสิทธิปฏิเสธเข้าร่วมได้ หากรู้สึกว่าจะขัดกับมโนสำนึกของตนเอง เป็นต้น³⁷

ไม่เพียงการยกเลิกการเกณฑ์ทหารเท่านั้น หลายประเทศยังแสดงออกถึงความสำคัญน้อยลงของกองทัพ โดยพิจารณาได้จากผลกระทบทางเศรษฐกิจโลกนับจากปี 2008 เรื่อยมา ทำให้

33 James J. Sheehan, “The Future of Conscription: Some Comparative Reflections,” : 112-121.

34 V. Alexander Stefan, **THUS SPOKE EINSTEIN on LIFE and LIVING: Wisdom of Albert Einstein in the Context**, New Jersey: Institute for Advanced Physics Studies, 2011, p. 423.

35 Peter van den Dungen, **Press Releases** [online], 2016. Retrieve from <http://www.nonviolent-resistance.info /eng/press/pressall.htm>

36 James J. Sheehan, “The Future of Conscription: Some Comparative Reflections,” : 115.

37 Matthias Bieri, **Military conscription in Europe: new relevance** [online], 2015. Retrieve from <http://www.css.ethz.ch/content /dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSS-Analyse180-EN.pdf>

ประเทศในยุโรปที่เป็นสมาชิกขององค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือจำนวนมากตั้งงบประมาณกองทัพลง งบประมาณด้านกองทัพจากร้อยละ 2.05 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ในปี 1999 เหลือเพียงร้อยละ 1.65 ต่อ GDP ในปี 2008 นอกจากนี้ เอลเลียต โคเฮน (Eliot Cohen) นักประวัติศาสตร์ชาวอเมริกันเคยกล่าวว่า “ยุคของการมีกองทัพขนาดใหญ่นั้นสิ้นสุดลงแล้ว” อย่างไรก็ตาม ยังมีอีกหลายประเทศเช่นกัน โดยเฉพาะประเทศที่ประชาธิปไตยเปราะบาง การเกณฑ์ทหารจึงดูเป็นสถาบันและยังมองไม่เห็นหนทางในการยกเลิก เช่น อียิปต์ เกาหลีเหนือ พม่า ไทย ฯลฯ การยังคงให้ความสำคัญกับการเกณฑ์ทหารยังเป็นหนึ่งในปัจจัยชี้วัดว่า ประเทศเหล่านั้นมองเห็นตนเองทั้งในปัจจุบันและอนาคตอย่างไร³⁸

คำถามสำคัญตามมาก็คือ การยกเลิกการเกณฑ์ทหารส่งผลต่อคุณูปการสำหรับประเทศที่ยกเลิกอย่างไร

ประการแรก เป็นการแสดงออกถึงการตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิมนุษยชน กล่าวคือ ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติให้การรับรองในปี 1948 ได้ยืนยันถึงสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ทุกคนอย่างแจ่มชัดและรัฐไม่สามารถบีบบังคับให้พวกเขากระทำการใดที่ขัดแย้งกับมโนสำนึกของพวกเขาได้เพราะพวกเขาสามารถตัดสินใจชีวิตของตนเองได้ แม้ข้อความดังกล่าวมีความชัดเจนในตัวเอง แต่นายฌอง แม็คไบรด์ (Sean MacBride) ผู้ก่อตั้งองค์การนิรโทษกรรมสากลและได้รับรางวัลโนเบลสาขาสันติภาพในปี 1974 เคยแนะนำว่า ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนข้างต้นควรระบุถึง “สิทธิในการปฏิเสธการฆ่า” (right to refuse to kill) เข้าไปด้วย³⁹ ในแง่นี้ การเกณฑ์ทหารเป็นการใช้อำนาจรัฐในการควบคุมเหนือร่างกายและช่วงชีวิตมนุษย์⁴⁰ การไปบีบบังคับให้มนุษย์ต้องไปเป็นทหาร ถือว่าเป็นการแสดงออกในทางตรงกันข้ามกับหลักการความเคารพในสิทธิมนุษยชน

ประการที่สอง เป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยด้วยการลดทอนความสำคัญในสถานะของกองทัพ หลายประเทศมีความเป็นประชาธิปไตยที่เข้มแข็งได้เนื่องมาจากการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างพลเรือนและทหารอย่างเหมาะสม กล่าวคือ พลเรือนต้องมียอำนาจเหนือทหารและทหารต้องเป็นทหารอาชีพ บางประเทศสร้างประชาธิปไตยได้ผ่านการปฏิรูปกองทัพ และหนึ่งในนั้นคือการยกเลิกการเกณฑ์ทหาร เช่น ประเทศอาร์เจนตินาภายหลังความเสื่อมทรุดของกองทัพในช่วงปราบ

38 Ibid., p. 119.

39 Oseremen Irene, **Nonkilling Political Leadership** [online], 2013. Retrieve from <http://nonkilling.org/center/publications-media/periodicals-global-nonkilling-working-papers/>

40 Kristen Song, “Between Global Dreams and National Duties: the Dilemma of Conscripted Duty in the Transnational Lives of Young Korean Males. *Global Networks*,” **A Journal of Transnational Affairs**, 15, 1(2015): 6.

ปรามประชาชนหรือที่เรียกว่าสงครามสกปรกระหว่างปี 1976-1983 มีความพยายามปฏิรูปกองทัพ
ในประเทศต่าง ๆ จำนวนมาก และหนึ่งในนั้นคือการยกเลิกการเกณฑ์ทหารในปี 1995 ซึ่งแต่เดิม
ประเทศออกกฎหมายการเกณฑ์ทหารตั้งแต่ในปี 1902⁴¹ ทำนองเดียวกับที่อดีตประเทศคอมมิวนิสต์
ในยุโรปตะวันออกจำนวนมากได้ให้ความสำคัญกับกองทัพลดน้อยลงและได้ยกเลิกระบบเกณฑ์ทหาร
ผลที่ตามมาจึงทำให้ประเทศเหล่านั้นมีพัฒนาการประชาธิปไตยที่สูงขึ้น มาร์ติน ชอว์ (Martin Shaw)
นักสังคมวิทยาผู้เชี่ยวชาญด้านทหารชื่อดังเคยกล่าวในประเด็นนี้ว่า “ปรากฏการณ์สุดท้ายของลัทธิ
ทหารนิยมในโลกอุตสาหกรรมซึ่งโลกเหนือได้สิ้นสุดแล้ว ประเทศในยุโรปตะวันออกกลายเป็นรัฐที่
ให้ความสำคัญกับพลเรือนเหมือนเช่นแบบอย่างของยุโรปตะวันตก”⁴² ไม่เพียงเท่านั้น งานวิจัยของ
แอนโทนิส อัดัม (Antonis Adam)⁴³ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเกณฑ์ทหารกับความเป็น
ประชาธิปไตย โดยอาศัยข้อมูลของ 149 ประเทศทั่วโลกระหว่างปี 1970-2005 และได้ข้อสรุปว่า
ประเทศที่มีเสถียรภาพทางประชาธิปไตยจะไม่ใช้หรือยกเลิกวิธีการเกณฑ์ทหารไปแล้ว นอกจากนี้
องค์การสนธิสัญญาแอตแลนติกเหนือและสหภาพยุโรปได้แสดงออกถึงการสนับสนุนให้ประเทศ
สมาชิกยกเลิกการเกณฑ์ทหาร เช่นเดียวกับนำประเด็นเรื่องการเกณฑ์ทหารมาเป็นส่วนหนึ่งของการ
พิจารณารับประเทศต่าง ๆ เข้ามาเป็นสมาชิกอีกด้วย⁴⁴

ประการที่สาม การเกณฑ์ทหารเป็นเรื่องสิ้นเปลืองทางเศรษฐกิจเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจาก
ประเทศจะต้องนำเงินมาเป็นค่าจ้างทหารเกณฑ์ ค่าวัสดุ ค่าอาวุธ รวมถึงค่าใช้จ่ายอื่น ๆ นับจาก
ทศวรรษที่ 1990 เป็นต้นมา หลายประเทศได้ยกเลิกระบบการเกณฑ์ทหารเนื่องจากสาเหตุสำคัญ
คือความสิ้นเปลืองด้านงบประมาณ⁴⁵ ไม่เพียงเท่านั้น การเกณฑ์ทหารยังสัมพันธ์กับต้นทุนทาง
เศรษฐกิจอย่างมหาศาล หากมีนับเพียงในแง่รายได้ส่วนตัวของประชาชน ซึ่งพวกเขาสามารถทำการ

41 Santiago Garaño, “The Opposition Front against Compulsory Military Service: The Conscription Debate and Human-Rights Activism in Post-dictatorship Argentina,” **Genocide Studies and Prevention: An International Journal**, 5, 2(2010): 174-190.

42 ต้นฉบับภาษาอังกฤษคือ “the last bastions of classical militarism in the northern industrial world,” the former Communist regimes of Eastern Europe have become, within little more than a decade, civilian states on the Western European model.” โปรดดู James J. Sheehan, “The Future of Conscription: Some Comparative Reflections,” ,: 117.

43 Antonis Adam, “Military conscription as a means of stabilizing democratic regimes,” **Public Choice**, 150, 3/4 (2012): 715-730.

44 Matthias Bieri, **Military conscription in Europe: new relevance**, (online), 2015 Retrieve from <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSS-Analyse180-EN.pdf>

45 Sheng-Tung Chen, Jyun-Wei Lai and Arwin Pang, “The effect of military service system change on the demand for military expenditure,” **Defence and Peace Economics**, 26, 6 (2015): 623-633.

ผลิตที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจอะไรได้มากกว่าการไปอยู่ในค่ายทหารหรือเรียกว่าการสูญเสียแรงงานทางเศรษฐกิจ การสูญเสียยังส่งผลพวงไปถึงการเติบโตของตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ตลอดจน การสูญเสียค่าเสียโอกาสอื่น ๆ (opportunity costs)⁴⁶

ประการที่สี่ การเกณฑ์ทหารส่งผลต่อความเป็นทรัพยากรมนุษย์ การนำชายหนุ่มหรือหญิงสาว (บางประเทศมีการเกณฑ์สตรีเป็นทหาร) ในวัยที่พวกเขาจำเป็นต้องสั่งสมวิชาความรู้หรือสั่งสมการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการศึกษา ด้านการฝึกอาชีพ ด้านประสบการณ์ ฯลฯ เข้าไปอยู่ในค่ายทหาร ถือว่าเป็นการหยุดหรือทำให้กระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวชะงักลงไป⁴⁷ ยิ่งกว่านั้น การเกณฑ์ทหารยังเป็นการตัดอนาคตที่ดีของพวกเขาไป เช่น เรื่องราวของนายซงมิน (Sangmin) หนุ่มชาวเกาหลีใต้ที่ครอบครัวส่งไปเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่อายุ 14 ขวบ ด้วยความเพียรพยายามของเจ้าตัวส่งผลให้ตนเองมีผลการเรียนยอดเยี่ยมจนได้รับทุนของมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งให้เข้าศึกษาต่อและเรียนจบในระดับยอดเยี่ยม จากนั้น ซงมินได้เข้าทำงานในบริษัทการเงินในย่านแมนฮัตตันอันมีชื่อเสียงของประเทศในปี 2009 ผ่านไปอีกสองปี คือปี 2011 บริษัทได้เลื่อนตำแหน่งให้เขาเป็นตำแหน่งที่สูงขึ้นเพื่อตอบแทนความสามารถอันยอดเยี่ยม อย่างไรก็ตาม ในช่วงเวลาเดียวกัน สถานทูตเกาหลีใต้ได้ระบุว่าเขาจะไม่ได้รับการต่ออายุในพาสปอร์ตเนื่องจากยังไม่ได้กลับไปรับใช้ภารกิจทหาร ซึ่งเขาต้องกลับไปก่อนที่อายุพาสปอร์ตกำลังจะหมดลงอีกสามเดือน กรณีเช่นนี้เกิดขึ้นจำนวนมากกับเด็กหนุ่มในประเทศที่ยังมีการเกณฑ์ทหาร ซึ่งเป็นการทำลายความฝันและแรงบันดาลใจในการสร้างอนาคตของพวกเขา ในส่วนกรณีของซงมินและชาวเกาหลีใต้จำนวนมากในประเทศสหรัฐอเมริกา ฯ เคอร์สเทิน ซอง (Kirsten Song)⁴⁸ ระบุว่า นี่เป็น “ภาวะปฏิกิริยาระหว่างความฝันสู่โลกสากลกับหน้าที่เพื่อชาติ” (dilemma between global dreams and national duties) ในบางประเทศกำหนดระยะเวลาการเกณฑ์ทหารสองปี ด้วยการที่ปัจจุบันสงครามไม่ได้เป็นประเด็นสำคัญของโลกอีกต่อไป ทหารเกณฑ์จำนวนมากจึงไม่ได้ฝึกการรบเพียงอย่างเดียว แต่พวกเขายังต้องทำงานในหน่วยที่ไม่เกี่ยวกับการรบ (Champagne unit) ทำงานธุรการหรืองานเอกสารแทน บางประเทศทหารเกณฑ์ต้องไปทำหน้าที่ซัปรอยนต์ ตัดหญ้า ทำงานบ้าน ฯลฯ ซึ่งเมื่อพวกเขาปลดระวางแล้ว พวกเขามักจะเผชิญปัญหาในการหางานเนื่องด้วยทักษะความรู้ของเขาได้ถูกบั่นทอนศักยภาพไปเป็นอย่างมาก⁴⁹

46 Antonis Adam, “Military conscription as a means of stabilizing democratic regimes,” ,: 715-730.

47 Mortenl. Lau, Panu Poutvaara, and Aadreas Wagener, “Dynamic costs of the draft,” *German Economic Review*, 5, 4 (2014): 381-406.

48 Kristen Song, “Between Global Dreams and National Duties: the Dilemma of Conscription Duty in the Transnational Lives of Young Korean Males,” *Global Networks*, ,: 70.

49 พิมพ์ชนก พุกสุข, “สุรชาติ บำรุงสุข เกณฑ์ทหาร เรื่อง’ร้อน’เติมๆ ประจำเมษายน,” *มติชน* (9 เมษายน 2559): 13.

ประการที่ห้า ปฏิเสธไม่ได้ว่า การเกณฑ์ทหารส่งผลต่อสุขภาพจิตของผู้คนที่ไม่อยากถูกบังคับให้ต้องเป็นทหาร มีงานวิจัยชิ้นหนึ่งได้ศึกษาถึงการฆ่าตัวตายของผู้ที่เกณฑ์และเคยผ่านการเกณฑ์ทหารในประเทศฟินแลนด์พบว่า มีการฆ่าตัวตายจำนวน 48 ราย ในระหว่างปี 1991-2007 ในจำนวนนี้มี 6 รายที่ฆ่าตัวตายในค่ายทหาร จำนวน 36 รายฆ่าตัวตายภายหลังปลดระวาง จำนวนหนึ่งรายฆ่าตัวตายขณะที่กำลังปฏิบัติภารกิจรบ และจำนวนที่เหลือฆ่าตัวตายขณะหนีออกมาจากค่ายทหารโดยไม่ขออนุญาตผู้คุมฝึก ส่วนรูปแบบการฆ่าตัวตายมากที่สุดคือการยิงตัวตาย รองลงมาคือการแขวนคอและกระโดดตึก จากการสอบถามคนใกล้ชิดผู้เสียชีวิตพบว่า ผู้ตายมีปัญหาในเรื่องการปรับตัว ความหวาดกลัวและความผิดปกติทางอารมณ์เมื่อต้องเข้าไปใช้ชีวิตในค่ายทหาร (adjustment, anxiety and mood disorders) ผลการวิจัยนี้ยังคล้ายคลึงกับในกรณีของประเทศอิสราเอลที่พบว่าทหารเกณฑ์จำนวนหนึ่งมีอาการเป็นโรคซึมเศร้า (major depression)⁵⁰

หากนำข้อมูลข้างต้นมารวมสนทนากับหนังสือ *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า* จะพบว่า เอาเข้าจริง ๆ แล้ว มนุษย์ไม่ได้มีธรรมชาติเป็นผู้ฆ่า แม้ว่าเป้าหมายพื้นฐานของการฝึกทหารคือ “การก้าวข้ามเกณฑ์เฉลี่ยที่เอกบุคคจะต่อต้านการฆ่าในระดับลึกที่สุด” แต่ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจะพบว่า แม้จะมีมนุษย์จำนวนมากที่เข้าร่วมสงคราม แต่พวกเขาไม่ได้มีความพยายามจะฆ่าศัตรู เพียงแต่ต้องการปกป้องชีวิตของเขาหรือของเพื่อน ในแง่นี้ นายพลกรอสแมน (Grossman)⁵¹ จึงระบุว่า “สงครามสร้างสภาพแวดล้อมซึ่งทำลายจิตใจของคนที่เกี่ยวข้องถึงร้อยละ 98 ส่วนคนอีกร้อยละ 2 ที่ไม่ได้เสียสติเพราะสงคราม ก็คือคนที่เสียสติอยู่ก่อนแล้ว นั่นคือมีจิตใจโหดร้ายมาก่อนจะเข้าสู่สมรภูมิใด ๆ” กล่าวในแง่นี้ได้ว่า แม้การฝึกทหารจะเป็นการทำให้ปัจเจกบุคคลสามารถข้ามผ่านภาวะต่อต้านการฆ่า แต่ภาวะดังกล่าวขัดกับธรรมชาติของมนุษย์ที่ไม่ได้คือนักฆ่า

ประการที่หก การเกณฑ์ทหารส่งผลเสียต่อต้านความเป็นมืออาชีพของกองทัพเอง (professionalism) ปัจจุบันแนวโน้มเรื่องความมั่นคงกำลังเปลี่ยนจากการมีกองกำลังขนาดใหญ่ไปเป็นกองกำลังขนาดปานกลางหรือเล็ก แต่มีเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ ทหารที่มีอยู่ควรเป็นทหารอาชีพที่มีความเชี่ยวชาญ แต่การนำทหารเกณฑ์มาฝึกในช่วงเวลาสั้น ๆ ไม่ได้ทำให้พวกเขามีประสบการณ์แต่อย่างใด รวมถึง พวกเขาายังต้องเผชิญความไม่มั่นคงในอาชีพ ดังนั้นจึงขาดแรงจูงใจในการทำหน้าที่ทหารเกณฑ์⁵² ในประเด็นนี้ สุรชาติ บำรุงสุข⁵³ กล่าวทำนองเดียวกันว่า ปัจจุบันประเทศจำนวน

50 Tanja Laukkala, Timo Partonen, Mauri Marttunen, and Markus Henriksson, “Suicides among military conscripts between 1991–2007 in Finland- A descriptive replication study,” *Nordic Journal of Psychiatry*, 68, 4(2014): 270-274.

51 เกล็น ดี. เพจ, (ศิริตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล), *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า*, หน้า 32.

52 Katarina Keller, Panu Poutvaara, and Andreas Wagener, “Military Draft and Economic Growth in OECD Countries,” *Defence and Peace Economics*, 20, 5(2009): 373-393.

53 พิมพ์ชนก พุกสุข, “สุรชาติ บำรุงสุข เกณฑ์ทหาร เรื่อง’ร้อน’เดิมๆ ประจําเมษายน,” .: 13.

มากมีการสำรวจว่า นิยมใช้ทหารอาชีพโดยตรง ซึ่งรับผ่านการสมัครโดยสมัครใจ เนื่องจากระบบเช่นนี้มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการคงทหารเกณฑ์ไว้ด้วย เพราะไม่ต้องน่างบประมาณมาฝึกเฉพาะให้ทหารเกณฑ์ในช่วงเวลาสั้น ๆ และไม่สามารถคาดหวังถึงความภักดีในองค์กรจากทหารเกณฑ์ได้เช่นกัน เนื่องจากรัฐก็ไม่ได้สร้างหลักประกันให้พวกเขา

คำถามสำคัญตามมาที่ควรร่วมกันขบคิดคือ นักรัฐศาสตร์ควรจะต้องแสดงออกเพื่อต่อต้านการเกณฑ์ทหารอย่างไร ในช่วงครึ่งหลังของหนังสือ รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า เพจได้เสนอแนะถึงการสร้างสถาบันต่าง ๆ เพื่อเอื้อต่อการไม่ฆ่า และคำแนะนำแก่นักรัฐศาสตร์เพื่อรับนำหลักการไม่ฆ่าให้มีความสำคัญทัดเทียมกับมโนทัศน์อื่น ๆ เช่น ความยุติธรรม เสรีภาพ ความเท่าเทียมกัน ฯลฯ เพจกล่าวว่า “วิชา *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า* มุ่งลดตัวแปรที่ก่อให้เกิดความรุนแรง และส่งเสริมให้ตัวแปรที่เกื้อกูลต่อความไม่รุนแรงเติบโตขึ้น”⁵⁴ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า การยกเลิกการเกณฑ์ทหารถือว่าเป็นหนึ่งในการลดตัวแปรที่จะนำไปสู่ความรุนแรง เพจยังเล็งเห็นว่า หลักฐานของการเป็นสังคมไม่ฆ่าคือ การไม่ยอมรับการทำลายชีวิตมนุษย์ในสงคราม หลักเคารพในมโนธรรมของพลเมืองที่ปฏิเสธภารกิจทางทหาร การต่อต้านโทษประหารชีวิต การต่อต้านการทำแท้ง การเคลื่อนไหวคัดค้านการสะสมอาวุธ การเคลื่อนไหวเพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างเศรษฐกิจอย่างสันติวิธี รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงทางความสัมพันธ์ระหว่างเพศ สีมิว วัฒนธรรม ศาสนา และการแสดงออกทางศิลปะ วรรณคดีต่าง ๆ⁵⁵ ไม่เพียงเท่านั้น การสนับสนุนการคงอยู่ของระบบเกณฑ์ทหารยังจะนำไปสู่ภาระทางเศรษฐกิจที่ยากจะประเมินค่าได้ ไม่ว่าจะเป็นค่าเงินเดือน ค่าอาวุธ ค่าวัสดุอุปกรณ์ในการฝึก ฯลฯ ทั้ง ๆ ที่ทรัพยากรตรงนี้ควรถูกนำไปใช้ในการพัฒนาด้านสาธารณสุขและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นให้กับมนุษย์ ในช่วงท้ายของหนังสือรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า เพจจึงได้นำคำกล่าวหนึ่งของอดีตประธานาธิบดีไอเซนฮาวร์มาแสดงเพื่อให้เห็นว่า การคงความเป็นไปได้ของการใช้ความรุนแรงเอาไว้สร้างต้นทุนมหาศาลให้กับสังคม ไอเซนฮาวร์กล่าวในปี 1953 ว่า “ถึงที่สุดแล้วปีนทุกกระบอกที่สร้างขึ้น เรือรบทุกลำที่ออกจากฐานทัพ และจรวดทุกลูกที่ยิงออกไป คือสัญลักษณ์ของการปล้นชิงอาหารจากคนที่อดอยากหิวโหย รวมทั้งการปล้นชิงเครื่องนุ่งห่มจากคนที่เหน็บหนาวและปราศจาก *อารมณ์คลุ้มกาย*” หัวข้อต่อไปผู้เขียนจะถกเถียงและแสดงถึงข้อเสนอแนะเรื่องการเกณฑ์ทหารสู่สังคมไทย

54 เกล็น ดี. เพจ, (ศิโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)), *รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า*, หน้า 113-114.

55 เรื่องเดียวกัน., หน้า 74.

6. ข้อเสนอแนะการเกณฑ์ทหารในสังคมไทย

จากข้อมูลทั้งปัญหาการเกณฑ์ทหารในสังคมไทยและแนวโน้มการยกเลิกการเกณฑ์ทหารในสังคมโลกดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้ ผู้เขียนมีข้อเสนอเช่นเดียวกับภาคส่วนอื่น ๆ ในสังคมไทยจำนวนหนึ่งคือ ประเทศไทยควรมีการยกเลิกการเกณฑ์ทหารและใช้รูปแบบสมัครทหารด้วยความสมัครใจแทน ข้อเสนอดังกล่าวได้ถูกนำเสนอจากภาคส่วนต่าง ๆ ด้วยเหตุผลที่มีน้ำหนัก พิจารณาข้อเสนอจากภาคส่วนต่าง ๆ ดังนี้

ภาคส่วนกองทัพ

จากรุพล พงษ์สุริยา ได้เขียนงานวิจัยขณะที่มียศเป็นทหารระดับพันตรีในปี 2546 ว่า ประเทศไทยควรยกเลิกการเกณฑ์ทหาร เพราะประเทศไทยมีได้อยู่ในสภาวะของการสงครามเหมือนอย่างในอดีต ไม่เพียงเท่านั้น ปัญหาของทหารเกณฑ์ยังต้องประสบกับการมีค่าตอบแทนที่ต่ำอีกทั้ง ทหารที่ถูกเกณฑ์บางคนมีงานติดอยู่แล้วได้รับผลกระทบ ทำให้ต้องออกจากงานมารับราชการทหาร ซึ่งเป็นปัจจัยทำให้ขาดแรงจูงใจ จึงไม่ยอมเข้ารับราชการทหารกองประจำการและเมื่อออกจากกองประจำการแล้ว ก็ไม่มีหลักประกันว่าจะกลับไปทำงานที่เดิมได้อีกหรือไม่ เพราะไปรับราชการในกองประจำการเป็นเวลานานถึง 2 ปี เป็นเหตุให้นายจ้างต้องรับบุคคลอื่นเข้าทำงานแทนตน เพื่อไม่ให้เกิดความเสียหายแก่บริษัทของนายจ้าง ตลอดจน ทหารเกณฑ์มักได้รับการดูถูก ดูหมิ่นเหยียดหยามจากสังคมและไม่ให้เกียรติเท่าที่ควร เช่น ถูกเรียกว่า ไอ้เณร ฯลฯ⁵⁶ ดังนั้น จากรุพล พงษ์สุริยาเสนอว่า การรับบุคคลชายไทยเข้ารับราชการทหารได้นั้น จึงควรเอาเฉพาะบุคคลที่สมัครใจหรือเต็มใจ ที่มีความตั้งใจโดยเฉพาะ เพื่อมาลงบัญชีทหารไว้ ซึ่งควรหาทางในการดึงดูดใจหรือหามาตรการใด ๆ ให้บุคคลเข้ามาเป็นทหาร โดยให้สวัสดิการที่ดีในการดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข⁵⁷ นอกจากนี้ พ.ท.หญิง ดร. อมรรักษ์ ภูวนาค กล่าวในงานวิชาการของตนเองในปี 2557 ว่า การรบตามแบบซึ่งใช้กำลังพลจำนวนมากเหมือนในอดีตนั้นคงเกิดขึ้นได้ยาก กระทั่งสงครามในหลายประเทศทั่วโลกได้ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงนี้มามากกว่าสองทศวรรษ รวมถึงประเทศมหาอำนาจ อย่างสหรัฐอเมริกา และประเทศมหาอำนาจในยุโรป ดังนั้นประเทศต่าง ๆ เหล่านี้จึงพยายามลดกำลังรบหลักของตนลงเพื่อลดภาระทางด้านเศรษฐกิจและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัด กล่าวในแง่นี้เห็นได้ว่า งานวิชาการที่มาจากคนในกองทัพเองก็สนับสนุนให้มีการยกเลิกการเกณฑ์ทหารเช่นกัน⁵⁸

56 จากรุพล พงษ์สุริยา, พันตรี, “มาตรการในการแก้ไขการเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติราชการทหารพ.ศ. 2497,” หน้า 117-119.

57 เรื่องเดียวกัน., หน้า 124.

58 TCJ, สแกนลายพราง: ปัญหาทำทนายกองทัพ ‘เกณฑ์ทหาร’ ยุคประชากรลด-สงครามเปลี่ยน [ออนไลน์], 2015. Retrieve from <http://www.tcijthai.com/news/2015/31/scoop/5581>

ภาคส่วนนักการเมือง

ในรอบหลายปีที่ผ่านมา วิลาศ จันทร์พิทักษ์ จากพรรคประชาธิปัตย์ เป็นผู้ที่ถูกกล่าวถึงการยกเลิกการเกณฑ์ทหารอย่างสม่ำเสมอ วิลาศให้เหตุผลว่า การนำทหารไปฝึกสามเดือน จากนั้นให้ทหารไปทำหน้าที่รับใช้นายทหารระดับสูง หรือให้ทหารกลับบ้าน แต่ต้องให้เจ้านายรับเงินเดือน แทน ถือว่าเป็นการทุจริตรูปแบบหนึ่ง วิลาศกล่าวว่า “การฝึกทหารเพื่อหวังให้เป็นกำลังรบยามศึกสงคราม ที่สุด กลายเป็นรบไม่เป็น เพราะมีแต่เอาทหารไปภูบ้าน เลี้ยงหมา หากมีการประเมินตัวเลขทหารที่เกณฑ์เข้าไป และไปเป็นทหารรับใช้ ผมว่าเกินครึ่ง ไม่เชื่อลองไปดูตามร้านสวัสดิการทหาร องค์กรต่าง ๆ ของรัฐ ก็เอาทหารเกณฑ์ทั้งนั้น ไปใช้แรงงาน ชงกาแฟ ปิ้งขนมปัง ถือว่าไม่ถูก การเอาทหารเกณฑ์ไปอยู่ตามบ้านถือเป็นคอร์รัปชันอย่างหนึ่ง หนักสุดคือการยึดเงินเดือนทหาร การอ้างว่าเอาทหารไปดูแลระดับผู้บังคับบัญชา นั้น ต้องถามว่าอาชีพทหารมันต่างกับอาชีพอื่นหรือ หน่วยงานอื่นก็มีผู้บังคับบัญชา ทำไม่ไม่เห็นมีคนไปดูแลบ้างละ ทหารเป็นเทวดาหรือ”⁵⁹ อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายที่ในภาคส่วนนักการเมืองแทบจะไม่ขบคิดและถกเถียงถึงปัญหานี้เท่าที่ควร

ภาคส่วนวิชาการ

ในส่วนของวิชาการที่มีข้อเสนอให้ยกเลิกการเกณฑ์ทหารนั้น จะให้ความสำคัญกับการตั้งคำถามประเด็นว่าด้วย “ชาติ” เนื่องจากสังคมไทยมักผลิตซ้ำมายาคติว่า การเกณฑ์ทหารคือการรับใช้ชาติและเป็นการแสดงออกต่อความรักชาติ อย่างไรก็ตาม ครั้งหนึ่ง ปวย อึ้งภากรณ์ ปัญญาชนคนสำคัญของสังคมไทยเคยกล่าวว่า “เรื่องการรับใช้ชาติ การทำสาธารณประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมนั้น ไม่เพียงแต่อยู่ที่การเกณฑ์ทหาร หรือไม่อยู่ที่การรับราชการทหารอย่างเดียว”⁶⁰ เช่นเดียวกับสุรชาติ บำรุงสุข ได้ตอบคำถามที่ว่า “สังคมไทยมักนำคำว่ารับใช้ชาติไปผูกกับการเป็นทหาร อันที่จริงคิดว่ามีวิธีไหนในการรับใช้ชาติอีกไหม?” สุรชาติตอบว่า “ในบางสังคม คำว่าการรับใช้ชาติอาจมีทางออก เช่น ไปช่วยงานในโรงพยาบาล รับใช้ชาติมี 2 มิติ คือรับใช้ในภาคสนาม หรือไม่ก็มาอยู่ในบริษัท Social services การบริการสังคม”⁶¹ ขณะที่ เนติวิทย์ โชติภัทร์ไพศาล ประธานสภานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ชูป้ายข้อความขณะที่ยื่นเอกสารขอผ่อนผันการเกณฑ์ทหารว่า “การรักชาติ ควรทำได้หลายทาง การบังคับเกณฑ์ทหารเป็นสิ่งล้าสมัยและเกินจำเป็น” เนติวิทย์ให้

59 “วิลาศ ชี้ ทหารเกณฑ์เกินครึ่งกลายเป็นทหารรับใช้ จี๋ ยกเลิก ชัดเป็นคอร์รัปชันอย่างหนึ่ง,” มติชนออนไลน์ (5 เมษายน 2560), เข้าถึงจาก <https://www.matichon.co.th/news/519449>

60 อ่างใน สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, “จ่านิวและปวย”: สมมติเสวนาวาดด้วยเสรีภาพในมโนธรรม การเกณฑ์ทหารและการรับใช้ชาติ” [ออนไลน์], 2560. เข้าถึงจาก <https://www.the101.world/thoughts/when-ja-new-meets-ajarn-puey/>

61 พิมพ์ชนก พุกสุข, “สุรชาติ บำรุงสุข เกณฑ์ทหาร เรื่อง’ร้อน’เดิมๆ ประจำเมษายน,” .: 13.

เหตุผลว่า “การรักชาติไม่ได้มีรูปแบบเดียว ส่วนความคิดที่ว่าต้องรับใช้ชาติโดยการเป็นทหารนั้น เป็นความคิดที่ล้าหลังหมดสมัย ความคิดแบบนี้เป็นการยกย่องทหารว่าทหารเป็นคนรักชาติอยู่กลุ่มเดียว แล้วกลุ่มอื่นๆ ไม่สำคัญหรืออย่างไร เช่น คนกวาดพื้น พ่อบ้านแม่บ้าน พ่อค้า แม่ค้า ครู ฯลฯ ทุกคนไม่มีความสำคัญเลยใช้ใหม่นอกจากทหาร แล้วทหารอ้างแบบนี้ใช้ใหม่ถึงปกครองบ้านเมืองแบบนี้ ด้วยการอ้างว่ารักชาติ ควรยกเลิกได้แล้ว การอ้างว่าทหารกลุ่มเดียวที่รักชาติ”⁶²

ควรต้องกล่าวเสริมด้วยว่า คนหนุ่มสาวในบางประเทศสามารถแสดงออกถึงการรักชาติได้หลายทาง เช่น นักเรียนในประเทศฟิลิปปินส์ ทั้งโรงเรียนภาครัฐและเอกชน สามารถเลือกแสดงออกได้หนึ่งโครงการจากสามโครงการเหล่านี้ เป็นระยะเวลาสองภาคการศึกษา คือ โครงการร่วมดูแลสวัสดิการพลเมือง โครงการฝึกทักษะการคำนวณ และโครงการฝึกทหาร เช่นเดียวกับประเทศเยอรมนี ซึ่งคนหนุ่มสาวสามารถร่วมแสดงความรักชาติได้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ อาสาเข้าร่วมเป็นหน่วยดับเพลิง หน่วยพยาบาล ตลอดจนอาสาดูแลผู้สูงอายุ เป็นต้น⁶³

ภาคส่วนอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังมีบุคคลสาธารณะ เช่น วีระ สมความคิด เลขาธิการเครือข่ายประชาชนต้านคอร์รัปชัน สนับสนุนให้มีการสมัคทหารแทนการเกณฑ์ทหาร โดยให้เหตุผลว่า การเกณฑ์ทหารนำไปสู่การสิ้นเปลืองงบประมาณ และวีระยังกล่าวอีกว่า “นอกจากนี้ยังมีปัญหา คนที่เกณฑ์ไปแล้ว ใช้เส้นสาย ไม่อยากถูกฝึก หรือฝึกไม่นาน ก็ไปรับใช้นายที่บ้านจนปลดระวาง กลายเป็นการเอาทหารเกณฑ์ไปเป็นทหารรับใช้ให้นายทหาร ซึ่งเป็นการใช้งบประมาณแผ่นดินไปดูแล ทหารรับใช้มีเยอะมาก โดยการเกณฑ์ทหารเยอะ ๆ แต่ไม่นำมาใช้เป็นการสูญเสียทรัพยากร เพราะชายหนุ่มคนหนึ่งต้องมาเป็นทหาร 2 ปี ซึ่งเวลา 2 ปี เขาสามารถเอาไปใช้ทำงานหาเลี้ยงครอบครัว เป็นกำลังสำคัญของชาติ แต่ต้องเสียไปถึง 2 ปี ประเทศจะได้ประโยชน์จากเขาแค่การฝึก นอกจากนี้ยังพบเรื่องปัญหาการคอร์รัปชัน เช่น เงินการฝึก เบี้ยเลี้ยง หรือสวัสดิการ ที่ปรากฏว่ามีปัญหาดังกล่าวจริง ๆ เพราะมีข่าวเกิดขึ้นบ่อยครั้ง จนกลายเป็นเหมือนธุรกิจ เป็นเรื่องผลประโยชน์มิชอบ เข้ามาเกี่ยวข้องซึ่งตนไม่ได้กล่าวหา เพราะข่าวปรากฏเยอะ” นอกจากนี้ วีระยังกล่าวถึงการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อทหารเกณฑ์ตามที่ปรากฏข่าวในทุกๆ ปีด้วย⁶⁴ ส่วนทหารเกณฑ์คนหนึ่งกล่าวว่า “คุณอย่าลืมนะ

62 ฟ้ารุ่ง สีขาว, “เนติวิทย์’ ยื่นฟ้องผัน-ชูป้ายต้านบังคับเกณฑ์ทหาร,” [ออนไลน์], 2560. เข้าถึงจาก <http://news.voicetv.co.th/Thailand/477048.html>

63 John Draper and Siwach Sripokangkul, “Transform conscription to national service ,” **Bangkok Post** (30 September 2017), Retrieve from <https://www.bangkokpost.com/opinion/opinion/1334063/transform-conscription-to-national-service>

64 “วีระ หนุนเลิกเกณฑ์ทหาร เปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจ ชี้โลกเปลี่ยนไปแล้ว,” **มติชนออนไลน์** (5 เมษายน 2560), เข้าถึงจาก <https://www.matichon.co.th/news/519258>

ครับ เด็กคนหนึ่งที่ได้ขึ้นมา ได้รับการอบรม ไปศึกษาหาความรู้ บางคนจบปริญญาตรี ปริญญาโท คิดดูนะครับ ต้องมาทำงานแบบนี้จะครับ ตัดหญ้าอยู่ในกองร้อย มันไม่ถูกเลย มันเป็นการใช้แรงงาน คนในลักษณะที่ผิดนะ แทนที่เขาจะได้ออกไปทำงานทำการข้างนอก”⁶⁵ ขณะที่ผู้สร้างเพลง “ยกเลิกเกณฑ์ทหาร” ซึ่งปัจจุบันมีผู้ติดตามเกือบสี่หมื่นคน ได้ให้สัมภาษณ์ถึงเหตุผลที่สังคมไทยจำเป็นต้องยกเลิกการเกณฑ์ทหารว่า 1. การเกณฑ์ทหารขัดกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ซึ่งที่ประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ ให้การรับรองตามข้อมติที่ 217 A (III) เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2491 โดยประเทศไทยออกเสียงสนับสนุน 2.การเกณฑ์ทหารเป็นการใช้แรงงานทาสรูปแบบหนึ่งคือ พลทหารมีหน้าที่รับคำสั่งอย่างเดียวโดยปราศจากข้อโต้แย้งหรือท้วงติงใด ๆ 3.การเหยียดเพศเหยียดอายุ ผู้หญิงและผู้ชายควรมีสิทธิในการเป็นทหารเท่าเทียมกัน 4.ปัญหาวินัยและคุณภาพของทหารเกณฑ์ ด้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่ใช้ระบบสมัครทหารแบบสมัครใจ 5.ชาตินิยมและความแข็งกร้าวทางการทหาร รัฐที่คิดว่าตัวเองสามารถบังคับประชาชนให้ไปร่วมสงครามได้ตามใจชอบ ย่อมไม่มีวันที่จะคิดถึงคุณค่าและความความสุขของประชาชนในยามสงบ 6.ความสิ้นเปลืองและสูญเสียทางเศรษฐกิจในยามที่บ้านเมืองสงบ ผลตอบแทนต่อต้นทุนของการเกณฑ์ทหารในยามสงบอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากการเกณฑ์ทหารมีต้นทุนที่รัฐต้องจ่ายโดยตรงในการฝึกอบรมและการที่ประชาชนมิได้ไปประกอบอาชีพของตนนั้นเป็นการใช้แรงงานจำนวนมากของชาติไปในทิศทางที่ไม่เพิ่มผลิตภัณฑมวลรวมภายในประเทศ 7.ประเทศไทยไม่อยู่ในภาวะที่สุ่มเสี่ยงที่จะเกิดสงคราม และไม่มีสงครามมากกว่า 50 ปีแล้ว 8.กองทัพขยายขอบเขตอำนาจมากเกินไป และความแทรกแซงอำนาจของฝ่ายบริหาร 9.ทหารเกณฑ์ไม่มีสวัสดิการที่ดีพอในการดำรงชีวิต และ 10.การเกณฑ์ทหารทำให้เกิดการทุจริตเรียกรับสินบนมากมาย เช่น การจ่ายเงินเพื่อไม่ต้องเป็นทหารเกณฑ์ตามที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ ๆ ก่อนวันตรวจเลือก⁶⁶

เป็นเรื่องที่น่ามีความหวังเมื่อพิจารณาถึงสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนของประเทศต่าง ๆ ในช่วงกว่าสองทศวรรษที่ผ่านมาควบคู่กับความคิดรัฐศาสตร์ไม่ฆ่า หลายประเทศได้แสดงถึงศักยภาพของมนุษย์ในการสร้างสังคมปราศจากความรุนแรง หลายประเทศได้ยกเลิกโทษประหารชีวิต หลายประเทศยกเลิกกองทัพ และประเทศจำนวนมากได้ยอมรับหลักการพินอโนธรรมของพลเมืองที่ปฏิเสธภารกิจทางทหาร (conscientious objection to military conscription) ผู้เขียนจึงหวังให้สังคมไทยปรับตัวเพื่อเข้าถึงกระแสการเคารพในสิทธิมนุษยชนและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ทั้งนี้ สังคมที่ดีคือสังคมที่ต้องให้ทางเลือกกับประชาชน ขณะที่การเกณฑ์ทหารที่ผ่านมาถูกทำราวกับว่าเป็นความปกติและไม่ถูกตั้งคำถามอย่างหยั่งลึกถึงความไม่จำเป็นที่ต้องคงเอาไว้

65 ทวีศักดิ์ เกิดโสภา, **คุยกับ 4 ทหารเกณฑ์** เมื่อหน้าที่หลักกร้าวของชาติ คือการตัดหญ้า [ออนไลน์], 2558. เข้าถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2015/08/6100>

66 ชวิศ วรสันต์, **คุยกับแอดมินเพจ ‘ยกเลิกเกณฑ์ทหาร’**: ทำไมคนรุ่นใหม่ไม่อยากเกณฑ์ทหาร [ออนไลน์], 2557. เข้าถึงจาก [https:// deklanghong.com/content/2014/10/49](https://deklanghong.com/content/2014/10/49)

ไม่เพียงเท่านั้น นับจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองพ.ศ. 2475 เรื่อยมา กองทัพได้มีบทบาทสำคัญในทางการเมืองไทย เกิดการรัฐประหารและกบฏบ่อยครั้งโดยกองทัพ กองทัพเป็นสถาบันที่ถูกตรวจสอบไม่ได้ ควบคุมไม่ได้และถ่วงดุลไม่ได้⁶⁷ การยกเลิกการเกณฑ์ทหารสามารถสันคลอนความเชื่อว่า กองทัพเป็นองค์กรสำคัญที่สุดและแตะต้องไม่ได้ เช่นเดียวกับเป็นการสันคลอนมายาคติว่าด้วยความมั่นคง ที่มองว่า ความมั่นคงด้านทางทหารเท่านั้นที่สำคัญที่สุด การยกเลิกการเกณฑ์ทหารยังนำไปสู่การลดปัจจัยอื่น ๆ ที่นำไปสู่การสิ้นเปลืองงบประมาณทั้งด้านอุตสาหกรรม การผลิตอาวุธ และสลายวัฒนธรรมอำนาจนิยมค่ายทหาร ที่สำคัญ การยกเลิกการเกณฑ์ทหารยังเป็นการให้ความสำคัญกับภาคพลเรือนไว้สูงกว่าสถาบันกองทัพ อันเป็นความสัมพันธ์ที่กองทัพต้องถูกควบคุมโดยพลเรือน ซึ่งถือว่าเป็นหลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย

67 Siwach Sripokangkul and Paul Chambers, “Returning Soldiers to the Barracks: Military Reform as the Crucial First Step in Democratizing Thailand,” *Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities* 25, 1(2017): 1-20.

บรรณานุกรม

- กระทรวงการคลัง. (2560). **สารบัญชื่บัญชีอัตราเงินเดือนและค่าจ้าง**, (ออนไลน์). เข้าถึงจาก <https://www.mof.go.th/home/salary.html>
- กองสัสดี หน่วยบัญชาการรักษาดินแดน. (2560). **สิทธิประโยชน์ของทหารกองประจำการ**. (ออนไลน์). เข้าถึงจาก http://www.sussadee.com/2017/04102017_4.pdf
- ไกรสุทธินันท์ วงษ์อำนวย. (2541). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเข้ารับการเกณฑ์ทหารของทหารกองประจำการ : ศึกษาเฉพาะกรณีทหารกองประจำการสังกัดหน่วยทหารในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยา การพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนากานต์ อาทระประชาชิต. (2557). **สถิติการตรวจเลือกทหารกองเกิน**. TCIJ. เข้าถึงจาก <http://www.tcijthai.com/news/2014/05/watch/4294>
- ชวิศ วรสันต์. (2557). **คุยกับแอดมินเพจ ‘ยกเลิกเกณฑ์ทหาร’: ทำไมคนรุ่นใหม่ไม่อยากเกณฑ์ทหาร**. เข้าถึงจาก <https://deklanghong.com/content/2014/10/49>
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2552). คำนำ. ใน เกล็น ดี. เพจ. (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)). **รัฐศาสตร์ไม่ฆ่า**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- จารุพล พงษ์สุริยา, พันตรี. (2546). **มาตรการในการแก้ไขการเกณฑ์ทหาร ตามพระราชบัญญัติราชการทหารพ.ศ.2497**. วิทยานิพนธ์ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- “ทบ.แจ้งชายไทยเกณฑ์ทหาร 1-12 เม.ย. เผยปีนี้ต้องการ 103,097 นาย.” (2560, มีนาคม 29). **ไทยรัฐออนไลน์**. เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/899175>
- ทวีศักดิ์ เกิดโสภา. (2558). **คุยกับ 4 ทหารเกณฑ์ เมื่อหน้าที่หลักแรกของชาติ คือการตัดหญ้า**. **ประชาไท**. เข้าถึงจาก <https://prachatai.com/journal/2015/08/61005>
- ทวีศักดิ์ เกิดโสภา. (2560). **ศพสุดท้ายอีกกี่ครั้ง?: รวมกรณีซ้อมทรมาน-ตายแปลกในค่าย คุกบ้านพักนายทหาร**. **ประชาไท**. อ้างอิงจาก <https://prachatai.com/journal/2017/04/70894>
- นันทิยา สว่างวุฒิธรรม. (2525). **การควบคุมกำลังคนในสมัยรัตนโกสินทร์ก่อนการจัดการเกณฑ์ทหาร (พ.ศ. 2325-2448)**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพจ, เกล็น ดี. (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์ (แปล)). (2552). **รัฐศาสตร์ไม่ซ้ำ**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

พิมพ์ชนก พุกสุข.(2559, เมษายน). **สุรชาติ บำรุงสุข เกณฑ์ทหาร เรื่อง'ร้อน'เดิมๆ ประจำ
เมษายน. หน้า 13.**

“พลทหารเพี้ยกลับบ้านขอไปนอน พบอีกทีเลือดออกปากดับคาเตียง แม่เชื่อถูกซ้อมโหด”
(2560, สิงหาคม 20). **ข่าวสดออนไลน์**. เข้าถึงจาก [https://www.khaosod.co.th/
breaking-news/news_480075](https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_480075)

รอบินสัน, เจมส์ เอ. (2542). **ศาสตร์สู่นโยบายไม่ซ้ำ**. ใน เกล็น ดี. เพจ. (ศิริโรตม์ คล้ามไพบูลย์
(แปล)). (2552). **รัฐศาสตร์ไม่ซ้ำ**. กรุงเทพฯ: คบไฟ.

“‘แม่ทหารเกณฑ์’ พาลูกร้อง ‘บ๊ิกตู’ เหตุถูกสั่งลงโทษจนเจ็บขาหัก.” (2560, เมษายน 28).
ไทยรัฐออนไลน์. เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/925685>

“แม่เผยคำพูดสุดท้าย พลทหารตายในค่ายที่สุราษฎร์ฯ ‘ผมถูกซ้อม ผมเจ็บมาก’”. (2560, เมษายน
2). **ไทยรัฐออนไลน์**. เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/902682>

ฟ้ารุ่ง สีขาว. (2560). ‘เนติวิทย์’ ยื่นพ่อนผัน-ชูป้ายต้านบังคับเกณฑ์ทหาร. **VoiceTV21**. เข้าถึง
จาก <http://news.voicetv.co.th/thailand/477048.html>

“ร้องสอบพลทหารตาย ไม่เชื่ออุบัติเหตุ แฉพิรุณเร่งให้เผาศพ.” (2552, เมษายน 25). ร้องสอบ
พลทหารตาย ไม่เชื่ออุบัติเหตุ แฉพิรุณเร่งให้เผาศพ. **ไทยรัฐออนไลน์**. เข้าถึงจาก [https://
www.thairath.co.th/content/1868](https://www.thairath.co.th/content/1868)

“‘ร้อยตรี’ พ่อทหารในคลิป รั้งไม่ได้ลูกถูกซ้อม เรียกร้องคนทำรับผิดชอบ.” (2559, พฤศจิกายน
19). **ไทยรัฐออนไลน์**. เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/787992>

“เรื่องยังเงิบ กรณีล่ามโซ่พลทหาร! ต้นสังกัดอยู่ระหว่างสอบสวน.” (2558, สิงหาคม 21).
ไทยรัฐออนไลน์. เข้าถึงจาก <https://www.thairath.co.th/content/519892>

“รมช.กลาโหมให้เรียกทหารบริการแทนทหารรับใช้ ย้ำอยู่กับผู้ใหญ่ได้ความรู้.” (2558, สิงหาคม
24). **มติชนออนไลน์**. เข้าถึงจาก [http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid
=1440414558](http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1440414558)

วิเชียร ศรีภูธร, เรือตรี. (2555). ภาวะสุขภาพจิตทหารใหม่ ตอนที่ ๑. **นาวิกศาสตร์**, 95(9), 86-87.

“วิลาศ ชี้ ทหารเกณฑ์เกินครึ่งกลายเป็นทหารรับใช้ จี้ ยกเลิก ชัดเป็นคอร์รัปชั่นอย่างหนึ่ง.”
(2560, เมษายน 5). **มติชนออนไลน์**. เข้าถึงจาก [https://www.matichon.co.th/
news/519449](https://www.matichon.co.th/news/519449)

“วีระ หนูนเล็กเกณฑ์ทหาร เปลี่ยนเป็นระบบสมัครใจ ชี้ โลกเปลี่ยนไปแล้ว.” (2560, เมษายน 5). **มติชนออนไลน์**. เข้าถึงจาก <https://www.matichon.co.th/news/519258>

สมชาย ปรีชาศิลป์กุล. (2560). “จ่านิวและปวย”: สมมติเสวนาว่าด้วยเสรีภาพในมโนธรรม การเกณฑ์ทหาร และการรับใช้ชาติ. เข้าถึงจาก <https://www.the101.world/thoughts/when-ja-new-meets-ajarn-puey/>

“สลดพลทหารเครียด ซึมเศร้ายิ่งตัวตายคาด่านตรวจ.” **เดลินิวส์**. (2560, เมษายน 11). เข้าถึงจาก <https://www.dailynews.co.th/regional/240499>

Adam, A. (2012). Military conscription as a means of stabilizing democratic regimes. **Public Choice**, 150(3/4), 715-730.

Bieri, M. (2015). **Military conscription in Europe: new relevance**, (online). Retrieve from <http://www.css.ethz.ch/content/dam/ethz/special-interest/gess/cis/center-for-securities-studies/pdfs/CSS-Analyse180-EN.pdf>

Chen, S.T., Lai, J.W., & Pang, A. (2015). The effect of military service system change on the demand for military expenditure. **Defence and Peace Economics**, 26(6), 623-633.

Draper, J. and Sripokangkul, S. (2017). Transform conscription to national service. **Bangkok Post**. (2017, September 30). Retrieve from <https://www.bangkok-post.com/opinion/ opinion /1334063/transform-conscription-to-national-service>

Dungen, P.V.D. (2016). **Press Releases**. Retrieve from <http://www.nonviolentresistance.info/eng/ press/pressall.htm>

Garaño, S. (2010). The Opposition Front against Compulsory Military Service: The Conscription Debate and Human-Rights Activism in Post-dictatorship Argentina. **Genocide Studies and Prevention: An International Journal**, 5(2), 174-190.

Gate, J. G. & Herman, J. L.. (2014). **Transgender military service in the United State**, (online). Retrieve from <https://williamsinstitute.law.ucla.edu/wp-content/uploads/ Transgender-Military-Service-May-2014.pdf>

- Irene, O. (2013). **Nonkilling Political Leadership**. Retrieve from <http://nonkilling.org/center/publications-media/periodicals-global-nonkilling-working-papers/>
- Keller, K., Poutvaara, P., & Wagener, A. (2009). Military Draft and Economic Growth in OECD Countries. **Defence and Peace Economics**, 20(5), 373-393.
- Lau, M.I., Poutvaara, P., & Wagener, A. (2004). Dynamic costs of the draft. **German Economic Review**, 5(4) 381-406.
- Laukkala, T., Partonen, T., Marttunen, M., & Henriksson, M. (2014). Suicides among military conscripts between 1991–2007 in Finland- A descriptive replication study. **Nordic Journal of Psychiatry**, 68(4), 270-274.
- Levi, M. (1996). The Institution of Conscription. **Social Science History**, 20(1), 133-167.
- McCarthy, N. (2013). **The state of military conscription around the world**, (online). Retrieve from <https://www.statista.com/chart/3907/the-state-of-military-conscription-around-the-world>
- Poutvaara, P., & Wagener, A. (2009). **The Political Economy of Conscription**. Retrieve from <https://pdfs.semanticscholar.org/feb9/e7c857868f1c561adc8574c4ec11f52d9983.pdf>
- Satha-Anand, C. (2017). **Glenn D. Paige: pioneer of nonkilling studies and peace researcher (1929-2017)**, (online). Retrieve from <http://nonkilling.org/center/2017/01/23/glenn-d-paige-1929-2017>
- Scupham, W. (2014). Friend, fellows, citizens and soldiers: The evolution of French revolution army, 1792-1799. *Primary Source* 5 (1), 24-31. Retrieve from <http://www.indiana.edu/~psource/PDF/Current%20Articles/Fall2014/4%20Scupham%20Fall%2014.pdf>
- Sheehan, J.J. (2011). The Future of Conscription: Some Comparative Reflections. **Daedalus**, 140(3), 112-121.
- Song, K. (2015). Between Global Dreams and National Duties: the Dilemma of Conscription Duty in the Transnational Lives of Young Korean Males. *Global Networks: A Journal of Transnational Affairs*, 15(1), 60-77.

- Stefan, A. (2011). **THUS SPOKE EINSTEIN on LIFE and LIVING: Wisdom of Albert Einstein in the Context**. New Jersey: Institute for Advanced Physics Studies.
- Sripokangkul, S. & Chambers, P. (2017). Returning Soldiers to the Barracks: Military Reform as the Crucial First Step in Democratizing Thailand. **Pertanika Journal of Social Sciences and Humanities**, 25(1), 1-20.
- TCIJ. (2015). **สแกนลายพราง: ปัญหาทำทายกองทัพ ‘เกณฑ์ทหาร’ ยุคประชากรลด - สงครามเปลี่ยน**. Retrieve from <http://www.tcijthai.com/news/2015/31/scoop/5581>
- Weber, M. (1965). **Politics as a vocation**. Philadelphia: Fortress Press.
- Wikipedia. (2008). **Conscription map of the world**. Retrieve from <https://en.wikipedia.org/wiki/Conscription>

Translated Thai References

- Athonprachachit, C. (2014, May 28). **Sathiti kan truat lueak thahan kongkoen** [Statistics for selection the reserve forces]. Retrieved October 19, 2017, from <http://www.tcijthai.com/news/2014/05/watch/4294>
- Dailynews. (2017, April 11). **Salot phon thahan khriat suem sao ying tua tai kha dan truat** [Severely Depressed Soldier Shoots Himself at a Checkpoint]. Retrieved October 18, 2017, from <https://www.dailynews.co.th/regional/240499>
- Khaosod. (2017, August 20). **Phon thahan phlia klapban kho pai non phop ik thi lueat okpak dap kha tiang mae chuea thuk som hot** [A fatigue draftee went back his home for sleep but when he was found later, his mount was bleeding. His mother believed he was tortured brutally]. Retrieved October 20, 2017, from https://www.khaosod.co.th/breaking-news/news_480075
- Koetphokha, T. (2015, August 24). **Khui kap 4 thahan ken muea nathi lak rua khong chat khue kan tat ya** [A talk with 4 Draftees: Their Task Is to Mow

- Grass]. Retrieved October 19, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2015/08/61005>
- Koetphokha, T. (2017, April 4). **Sop sutthai ik ki khrang?: ruam korani som thorman - tai plaek nai khai khuk banphak naithahan** [The Last Death? Torture and Death in the Military Base]. Retrieved October 19, 2017, from <https://prachatai.com/journal/2017/04/70894>
- Kong satsadi nuai banchakan raksa dindaen. (2017). **Sitthi prayot khong thahankong-prachamkan** [Privileges of military officer]. Retrieved October 20, 2017, from http://www.sussadee.com/2017/04102017_4.pdf
- Krasuangkankhlang. (2017). **Sara na ru banchi attra ngoenduean lae khachang** [Useful knowledge about salary and wage]. Retrieved October 20, 2017, from <https://www.mof.go.th/home/salary.html>
- Matichon. (2015, August 24). **Romocho kalahom hai riak thahan borikan thaan thahan rapchai yam yu kap phuyai dai khwamru** [Minister of Defence Calls it Soldiers Serving Soldiers and Stresses that Staying with Higher Officers Offers Knowledge]. Retrieved October 19, 2017 from <http://m.matichon.co.th/readnews.php?newsid=1440414558>
- Matichon. (2017, April 5). **Veera nun loek ken thahan plian pen rabop samakchai chi lok plian pai laeo** [Veera supports Abolishing Conscription]. Retrieved October 20, 2017 from <https://www.matichon.co.th/news/519258>
- Matichon. (2017, April 5). **Vilas chi thahan ken koen khrueng klaipen thahan rapchai chi yokloek sat pen khorapchan yang nueng** [Vilas Says Half of Draftees are Servant Soldiers, Calls for a Halt As It Is a Form of Corruption]. Retrieved October 20, 2017 from <https://www.matichon.co.th/news/519449>
- Paige, G., D. (2009). **Ratthasat mai kha** [Nonkilling Global Political Science]. S. Klam-paiboon (Translated). Bangkok: Kobfai.

- Phongsuriya, C. (2003). **Mattrakan nai kan kaekhai kan ken thahan tam phraratchabanyat ratchakan thahan phoso 2497** [A Measure for Consider the Recruit Follow the Act of Legislation Soldiers A.D. 2497] (Master's thesis, Ramkhamhaeng University).
- Phuksuk, P. (2016, April 9). **Surachat bamrungsuk ken thahan rueang ron doem doem pracham mesayon** [Talk with Surachart Bamrungsuk]. Retrieved October 20, 2017, from <https://www.matichon.co.th/news/100329>
- Preechasinlapakun, S. (2017, April 12). **Cha nio lae puai sommot sewana wa duai seriphap nai manotham kan ken thahan lae kan rapchai chat** [Ja New and Puey: An Imaginary Dialogue about Conscription]. Retrieved October 19, 2017 from <https://www.the101.world/thoughts/when-ja-new-meets-ajarn-puey/>
- Robinson, J., A. (1999). **Sat su nayobai mai kha** [Science toward Nonkilling policy]. In G. D. Paige, *Ratthasat mai kha* [Nonkilling Global Political Science]. (p. 23). S. Klampaiboon (Translated). Bangkok: Kobfai.
- Satha-anand, C. (2009). Khamnam [Introduction]. In G. D. Paige, *Ratthasat mai kha* [Nonkilling Global Political Science] (p. 5). S. Klampaiboon (Translated). Bangkok: Kobfai.
- Sawangwutthitham, N. (1982). **Kan khuapkhum kamlang khonnai samai rattanakosin kon kan chatkan ken thahan (phoso 2325-2448)** [Control of manpower during the Bangkok Period Prior to the introduction of modern conscription (A.D. 2325-2448)] (Master's thesis, Chulalongkorn University).
- Srikhao, F. (2017, April 4). **'Netiwit' yuen phonphan - chu pai tan bangkhap ken thahan** [Netiwit Reported for Military Drafting]. Retrieved October 18, 2017, from <http://news.voicetv.co.th/thailand/477048.html>
- Sriphuthon, W. (2012). **Phawa sukkhaphapchit thahan mai ton thi 1** [Mental Health and the New Draftees], *Naval Science Journal*, 95(1), 86-87.
- TCIJ. (2015, May 31). **Sakaen lai phrang: panha thathai kongthap yuk prachakon lot - songkhram plian** [Military Camouflage: The Army Problem in an Era of

Population Decreases and the Form of War Changes]. Retrieved October 18, 2017, from <http://www.tcijthai.com/news/2015/31/scoop/5581>

Thairath. (2009, April 25). **Rong sop phon thahan tai mai chuea ubattihet chae phirut reng hai phao sop** [Investigation into Soldier's Death, Accident Not Believed, Body Urgently Cremated]. Retrieved October 19, 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/1868>

Thairath. (2015, August 24). **Rueang yang n**

Thairath. (2015, August 24). **Rueang yang ngiap korani lam so phon thahan ! tonsangkat yu rawang sopsuan** [Undisclosed Case of Chaining a Soldier! Case under Investigation]. Retrieved October 19, 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/519892>

Thairath. (2016, November 19). **Roi tri ' pho thahan nai khlip rap mai dai luk thuk som riakrong khon tham raphitchop** [Second Lieutenant and Father of Beaten Soldier in Video Clip Calls for Perpetrators to Take Responsibility]. Retrieved October 19, 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/787992>

Thairath. (2017, April 2). **Mae phoei khamphut sutthai phon thahan tai nai khai thi surat paiyannoi ' phom thuk som phom chep mak** [Mother Reveals Last Words of Soldier who Died in SuratThaniCamp 'I Have Been Beaten and I Am in a Lot of Pain']. Retrieved October 18, 2017 from <https://www.thairath.co.th/content/902682>

Thairath. (2017, April 28). **Mae thahan ken ' pha luk rong ' bik tu ' het thuk sang longthot chon chep kha hak** [Mother of Draftee Files Complaint that "Burpee" Punishment is the Cause of a Broken Leg]. Retrieved October 18, 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/925685>

Thairath. (2017, March 29). **"Thobo chaeng chai thai ken thahan 1-12 mesayon phoei pi ni tongkan 103,097 nai,"** [Military Announces that Reporting for the Military Draft from April 1-12 Requires 103,097 Troops]. Retrieved October 19, 2017, from <https://www.thairath.co.th/content/899175>

Wongamnuai, K. (1998). **Patchai thi mi khwam samphan kap kan tatsinchai khao rap kan ken thahan khong thahankongprachamkan: sueksa chapho korani thahankongprachamkan sangkat nuai thahan nai phuenthi changwat khon kaen** [Factors related to decision making for the recruitment of privates: A Case Study of Privates in Changwat Khon Kaen]. (Master's thesis, Khonkaen University).

Worasan, C. (2014, October 13). **Khui kap aet min phet ‘ yokloek ken thahan’: thammai khon run mai mai yak ken thahan** [Talk with the Administrator: ‘Abolition of Conscription in Thailand’]. Retrieved October 18, 2017, from <https://deklanghong.com/content/2014/10/49>

หน่วยงานผู้แต่ง: วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น 123 มหาวิทยาลัยขอนแก่น อ.เมือง จ.ขอนแก่น 40002
เมลติดต่อผู้เขียนหลัก: siwasri@kku.ac.th

Affiliation: College of Local Administration, Khon Kaen University, 123 Khon Kaen University, Thailand 40002
Corresponding author E-mail : siwasri@kku.ac.th